

IN DEI NOMINE FELICITER?

De ontwikkeling van de confessionele grondslag van de Katholieke Universiteit Nijmegen tussen 1970 en 1985, vanuit het licht van de bestuurshervormingen en studentenbewegingen

Rik Elferdink

Studentnr.: 4151453

Masterscriptie

Dr. J.B.A.M. Brabers

Master Geschiedenis en Actualiteit

Radboud Universiteit Nijmegen

12 september 2017

Uittreksel

De Katholieke Universiteit Nijmegen kreeg aan het begin van de jaren zeventig een nieuwe bestuursstructuur waardoor voor het eerste alle geledingen van de universiteitsbevolking een zekere mate van inspraak hadden. Dezelfde periode werd gekenmerkt door landelijke deconfessionalisering en de introductie van een nieuw type student: de linkse activist. Gelijk met deze ontwikkelingen begon de Katholieke Universiteit zich echter steeds meer te profileren met de katholieke grondslag, leidend tot een ideologisch-conservatieve beleidsnota in 1984. Deze scriptie analyseert de oorzaak achter deze ontwikkeling en tevens de invloed die de studentenbevolking erop had. Zij concludeert dat de universiteit op alle vlakken was gedemocratiseerd, behalve met betrekking tot de katholieke grondslag. Daar had het bestuur van de Stichting Katholieke Universiteit nog overkoepelende macht en benoemde het een meerderheid van het College van Bestuur. Op deze manier kon zij buiten de invloed van andere bestuursorganen om vanuit een religieuze minderheidspositie ten opzichte van de universiteitsbevolking een dergelijk beleid presenteren.

Inhoud

Inleiding	6
Status Quaestionis	9
1 – De Nijmeegse student.....	11
1.1 – Confessionaliteit en stemgedrag.....	11
Confessionaliteit Studenten.....	11
Confessionaliteit Docenten	13
Stemgedrag studenten	15
1.2 – De K in gedrukte media.....	16
Het NUB	17
Tegenspraak	18
KUNieuws.....	19
1.3 – Protestgeneratie?.....	19
1970-1978	20
1979-1985	21
1.4 – Conclusie	21
2 – Studenten aan de macht?	24
2.1 – Politiek.....	24
Het Algemeen Voorlopig Bestuursreglement	24
Het Universitaire topbestuur	25
2.2 – De Universiteitsraad	28
Student en UR	28
De Universiteitsraad in conflict	30
2.3 – Bezettingen en protest	32
De georganiseerde bewegingen	32
Studentenacties, een overzicht	34
2.4 – Conclusie	36
3 – De katholieke kwesties	37
3.1 – Het rapport Schillebeeckx	37
Aanleiding	37
‘We blijven dus katholiek.’	38
3.2 – Katholiek personeel, of niet?	39
Aanleiding	39
Een kil ontvangst.....	40

3.3 – Meer dan een naam.....	43
Veranderde tijden.....	43
Inhoud en reactie.....	44
3.4 – Conclusie	47
Besluit.....	49
Bijlage I – Bibliografie.....	51
Archivalia	51
Gedrukte bronnen	51
Periodieken	52
Primaire literatuur.....	52
Historische context.....	52
Probleemstelling	52
Bijlage II – Verklaring van gebruikte afkortingen	53
Bijlage III –Tabellen	54

Inleiding

Bij de oprichting van de Katholieke Universiteit in 1923 werd de nadruk gelegd op haar emanciperende rol ten behoeve van de Nederlandse katholieken. Een bijzondere – en volgens velen uiterst noodzakelijke – missie, onder meer omdat het katholicisme een slechte reputatie had in de wetenschappelijke wereld. Dit moest veranderen, en het was aan de Nijmeegse universiteit om hier het startschot voor te geven.

In de eerste decennia was de katholieke grondslag van de universiteit geen onderwerp van discussie. Mede omdat het helemaal niet vreemd was om in het verzuilde Nederland een confessionele onderwijsinstelling te hebben. Er was immers katholiek basis-, middelbaar- en hoger onderwijs, dus waarom geen universiteit? Aan het eind van de jaren zestig waren de tijden echter veranderd. De babyboomers traden aan, de religieuze zuilen wankelden en Nederland onderging een culturele revolutie. De jeugd kwam in opstand tegen de oude vormen van macht, waarbij ook het geloof het moest ontgelden.

Dit alles had natuurlijk ook zijn weerslag op de KU. Vanaf de eind jaren zestig onderging de universiteit talloze acties, protesten en bezettingen. Nijmegen was zelfs, samen met Amsterdam, een van de boegbeelden van de Nederlandse studentenbeweging. Bij het minste of geringste werden de stellingen al betrokken. In deze periode werd de universiteit ook gedemocratiseerd en mochten studenten voor het eerst zitting nemen in officiële bestuursorganen. Te midden van al deze woelingen deed er zich ook iets opmerkelijks voor. De katholieke grondslag van de universiteit werd namelijk met het verloop van tijd steeds meer een factor van gewicht. Het ging zelfs zo ver dat het College van Bestuur in 1984 een beleidsnota presenteerde waar het belang van de katholiciteit intensiever en explicieter dan ooit werd benadrukt. Met andere woorden: de universiteit was trots op de K en zou dit ook laten zien, naar binnen én naar buiten. Dat deze ontwikkeling parallel liep met de democratisering van het universiteitsbestuur, de (landelijke) deconfessionalisering en de aanwezigheid van de studentenbewegingen roept dan ook de vraag op hoe dit mogelijk was.

Om dit te beantwoorden onderzoek ik hoe de Katholieke Universiteit Nijmegen tussen 1970 en 1985 steeds meer haar katholieke karakter benadrukte terwijl deze periode werd gekenmerkt door (landelijke) deconfessionalisering, talrijke studentenprotesten en de toegenomen invloed van studenten op het universiteitsbestuur. Het onderzoek start met het collegejaar 1970/71 omdat op dat moment het eerste deel van de democratische bestuurshervormingen in werking traden. Tevens is in die periode het interne onderzoek naar het nut van de eigen confessionaliteit, het rapport Schillebeeckx, uitgebracht en behandeld. Dit

rapport zou het begin zijn van een langdurige ontwikkeling waarbij de grondslag van de universiteit steeds belangrijker werd. In december 1984 werd de nota *Meer dan een naam* door het College van Bestuur uitgebracht waarin de ontwikkeling naar een echt katholieke universiteit tot bloei kwam. De onderzoeksperiode eindigt in 1985 om de behandeling van en de reacties op het rapport mee te nemen. Mijn onderzochte periode kan binnen de overkoepelende ‘lange jaren zeventig’ worden geplaatst zoals deze door Duco Hellema is geschetst.¹ Dit tijdperk, lopende van ca. 1967/68 tot 1984 werd gekenmerkt door (radicaal) links activisme en een hervormingsgezinde geest en eindigde toen de Nederlandse samenleving weer conservatiever en liberaler werd. De gebeurtenissen aan de KU zijn exponent voor het verloop van dit ideologische decennium.

De scriptie is een diachronisch, voornamelijk kwalitatief onderzoek naar de historische context achter het toenemende belang van de K vanuit het licht van de studentenbeweging en democratisering. Enige kwantitatieve aspecten zijn ontleend aan het gebruik van een aantal enquêtes. De resultaten worden gebruikt om het kwalitatieve onderzoek met, waar nodig, statistieken te ondersteunen. In het onderzoek naar de politieke invloed van studenten en de kwesties rondom de grondslag is gebruik gemaakt van de notulen van de vergaderingen van de Universiteitsraad; een hoog bestuursorgaan waar de studenten zitting in hadden. Voor het onderzoek naar de Nijmeegse student *an sich*, de studentenbeweging en de grondslag is gebruik gemaakt van drie universiteitsperiodieken. De scriptie draagt bij aan de kennis over de geschiedenis van de Radboud Universiteit Nijmegen op het gebied van de studentenbeweging, de interne democratisering en de strubbelingen over de katholieke identiteit. Daarnaast kan de Katholieke Universiteit worden gebruikt als een casus in verder onderzoek naar de geschiedenis van bijzondere onderwijsinstellingen in Nederland, voornamelijk als er wordt gekeken naar de, soms ingrijpende, gevolgen van een aparte bestuursstructuur. Conclusies daaruit zouden ook toegepast kunnen worden op een debat over de rol van bijzondere onderwijsinstellingen in de hedendaagse samenleving. Tot slot kan deze scriptie gebruikt worden als onderdeel van een groter cultureel onderzoek naar de ‘lange jaren zeventig’ in Nederland.

In het komende hoofdstuk wordt er eerst gekeken hoe de gemiddelde Nijmeegse student er tussen 1970 en 1985 uitzag en welke ontwikkelingen er in die periode hebben plaatsgevonden. Wat was zijn politieke oriëntatie en was de landelijke trend van deconfessionalisering ook op hem van toepassing? Waar hechtte hij belang aan en was er wel sprake van een heuse protestgeneratie? Het tweede hoofdstuk onderzoekt de manieren waarop

---

¹ D. Hellema, ‘De lange jaren zeventig’, *Tijdschrift voor Geschiedenis*, Vol. 123, No. 1 (Maart 2010) 78-93, aldaar 92.

studenten hun invloed uit konden oefenen op het bestuur van de universiteit, met de katholiciteit in het bijzonder. Vanwege de ingewikkelde constructie is er eerst een informatieve paragraaf over de precieze opzet van het bestuur en de mate waarop de KU afweek van de landelijke wetgeving. Daarna wordt gekeken naar het politieke orgaan waar studenten ook zitting in mochten nemen: de Universiteitsraad. Onderzocht wordt de rol van studenten binnen de raad maar ook hoe de raad in zijn geheel functioneerde. De studentenbeweging wordt als laatste behandeld. Hierbij wordt eerst door middel van literatuuronderzoek een historisch beeld van de periode geschetst. Daarna wordt aan de hand van kwalitatief onderzoek van de universiteitsperiodieken een overzicht gegeven van de acties over de jaren heen. Het laatste hoofdstuk wordt besteed aan de drie belangrijkste gebeurtenissen met betrekking tot de grondslag van de universiteit. Hierbij wordt er gekeken naar de historische context, de manier waarop ze tot stand zijn gekomen en welke gevolgen er aan zaten.

Status Quaestionis

Het algemene historische kader wordt grotendeels gevormd door het standaardwerk over de geschiedenis van de KU, *Proeven van eigen cultuur. Vijfenzeventig jaar Katholieke Universiteit Nijmegen 1923-1998 dl. II*.² Dit boek gaat in op uiteenlopende zaken, zoals de rol in de maatschappij, de oprichting van verschillende mijlpalen, maar dus ook de democratisering van de jaren '70 en de problemen omtrent het katholieke karakter. Het vormde de basis van mijn vraagstelling omdat het erg gedetailleerd ingaat op de democratisering en de kwestie rondom het katholieke karakter van de KU, maar bij de combinatie van deze twee zaken slechts het oppervlakte raakt.

In de literatuur over Nijmeegse studenten is er consensus over het feit dat de lichten uit de jaren '70 bekend mogen staan als een ware protestgeneratie. Ze organiseerden zich in verschillende vormen en maten en kenden tussen 1970 en 1978 hun hoogtijdagen, na 1978/79 zou de studentenbeweging in rap tempo geïmplodeerd zijn.³ Tegelijkertijd beschrijft Schreuder ook in de jaren na 1978 studentenacties en bezettingen, waardoor er van een echte implosie geen sprake lijkt te zijn. Omdat het onderzoek zich strekt tot 1985 wordt er onderzocht wat er van die studentenbeweging over is gebleven na 1978 om te kijken in welke mate deze echt ineens was gestort. Daarnaast ontbreekt er ook een helder overzicht van studentenacties en vooral welke ontwikkelingen hier plaatsvonden. Geen enkele auteur ondersteunt zijn bewering over het verdwijnen van de studentenbeweging met een analyse van de protesten. Ook dit dient te worden onderzocht.

Wat de confessionaliteit betreft is er ook overeenstemming. Zowel Janssen en Voestermans als Van Harmelen constateren een snelle afname van kerkelijkheid onder de Nijmeegse studenten in de vroege jaren zeventig.⁴ Men gaat minder naar de kerk en hecht hier ook minder waarde aan. Er is echter niet onderzocht of dit proces zich doorzette in de jaren tachtig. Ook worden opvattingen over de confessionaliteit van de KU niet bij deze onderzoeken

---

² O. Schreuder, *Proeven van eigen cultuur. Vijfenzeventig jaar Katholieke Universiteit Nijmegen 1923-1998 Dl. II* (Valkhof Pers: Nijmegen 1998).

³ P. Scheffer, 'Op het breukvlak van klassieke en moderne universiteit. Aantekeningen over de opkomst en ondergang van de Nijmeegse studentenoppositie, 1958-1978', in: Schillebeeckx, E.C.F.A., e.a., *Democratisering en identiteit. Beschouwingen over de Katholieke Universiteit Nijmegen 1968-1983* (Katholiek Studiecentrum: Nijmegen 1983), 104-152; J. Janssen, P. Voestermans, *Studenten in beweging. Politiek, universiteit en student* (Katholiek Studiecentrum: Nijmegen 1984); F. Koster, *Studenten van proletariaat tot praatgroep: een verhaal over de Nijmeegse studentenbeweging tussen 1970 en 1976, vooral over de socialistiese studentenbond politikologie*, (Nijmegen 1979).

⁴ J. Janssen, P. Voestermans, *De Vergruisde Universiteit. Een cultuurpsychologisch onderzoek naar voorbije en actuele ontwikkelingen in de Nijmeegse studentenwereld* (Krips Repro: Meppel 1978); W.M. van Harmelen 'Kerkelijke betrokkenheid en deelname aan protestbewegingen', (Doctoraalscriptie: Nijmegen 1975).

betrokken. Het is dus onbekend welke meningen studenten hadden over de grondslag van de universiteit.

Het democratiseringsproces van de KU was natuurlijk voor velen een ingrijpend proces en er is daarom veel over geschreven, met een groot scala aan uiteenlopende opvattingen.⁵ Op het werk van Schreuder na komt alle literatuur over dit onderwerp voort uit persoonlijke ervaringen. Het is niet de intentie van dit onderzoek om het functioneren van de democratie *an sich* te onderzoeken en het is voldoende om de observaties van Schreuder over te nemen. De opvattingen van de verschillende auteurs over het functioneren of het nut van de democratisering zijn uiteraard wel meegenomen in het onderzoeksproces ten behoeve van de beeldvorming. Van belang is de vraag welke invloed de studenten door middel van de Universiteitsraad konden uitoefenen op kwesties die betrekking hadden op de grondslag. Daar is ook bij Schreuder een zekere lacune te bekennen, vooral als het gaat om de belangrijke beleidsnota uit 1984 en het is aan dit onderzoek om dat op te vullen.

Aan de hand van de informatie uit Schreuder is er gekozen om de focus te leggen op drie gebeurtenissen die betrekking hadden op de grondslag van de universiteit. Naast het werk van Schreuder is er voornamelijk contemporaine literatuur die voor of tegen de confessionele grondslag betogen. Hieruit blijkt dat er op alle niveaus van de universiteit zeker geen consensus bestond. Ondanks de vele opinies is er weinig literatuur die min of meer specifiek op de hoofdvraag van deze scriptie in gaat, namelijk hoe het mogelijk was dat de grondslag steeds belangrijker werd en of studenten er invloed op hadden. Er is geen onderzoek naar gedaan en de literatuur die betrekking heeft op het onderwerp is altijd betogend van aard.⁶ Daarom is er bij dit onderdeel van het werkstuk de informatie uit Schreuder als basis genomen en wordt er verder bijna uitsluitend gebruik gemaakt van de universiteitsperiodieken en notulen van de Universiteitsraad.

---

⁵ G. van den Brink, P. Scheffer., *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 2., Pluriformiteit, democratisering en tuchtrecht* (Unie van Studenten, Nijmegen 1977); J.M. Hageman, 'Wel en wee van een nieuwe bestuursstructuur' in: *Democratisering en identiteit*, 58-84; S.F.L. Baron van Wijnbergen, 'Aspecten van de universitaire democratisering', in: *Democratisering en identiteit*, 85-103. P.M.J.E. Tummers, 'Het Nijmeegse universitaire bestuursmodel', in: Buevink, G.L., e.a. (red.), *Tussen Gisteren & Morgen. Aspecten van bestuur en beleid van de Katholieke Universiteit Nijmegen* 52-56; A.J.M. van den Maagdenberg, 'Mag het raam wat verder open?' *Tussen Gisteren & Morgen*, 57-64.

⁶ Zie onder meer: E.P. de Jong, J.L.M. Goossens, 'Enkele opmerkingen over de rol van de Stichting Katholieke Universiteit', in: *Tussen Gisteren & Morgen*, 30-37; J. Nuchelmans, 'Waarheen met meer dan een naam?' *Tussen Gisteren & Morgen*, 38-51; A.G.M. van Melsen, 'Heeft een katholieke universiteit nog zin?' *Onze Alma Mater*, vol. 29 (1975) 216-224; A.G.M. van Melsen, 'De confessionele universiteit', *Communio*, no. 1 (1978) 73-80; A.G.M. van Melsen, 'Over de identiteit van de Katholieke Universiteit', in: *Democratisering en identiteit*, 24-39; C. Jorissen, P. Scheffer, *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 1.* (Unie van Studenten, Nijmegen 1975).

1 – De Nijmeegse student

Nijmegen staat tegenwoordig nog steeds bekend als het Havana aan de Waal. Een bijnaam uit de roerige jaren zestig en zeventig die vandaag de dag volgens enkelen, hetzij in (veel) mindere mate, nog steeds op de studentenstad betrokken kan worden. Wanneer men denkt aan de Nijmeegse student uit de jaren zeventig en tachtig ziet dan waarschijnlijk al snel de vele bezettingen, (extreem)linkse ideologieën en natuurlijk de protesten voor zich. In het kader van dit onderzoek is het echter belangrijk om te bekijken wat er nou precies klopt van het bovenstaande beeld. Hoe zag de gemiddelde Nijmeegse student eruit? Wat waren zijn politieke voorkeuren? Was hij geïnteresseerd in de studentenpolitiek? Welke ontwikkelingen zijn er te ontdekken over de confessionaliteit en was hij wel zo betrokken bij allerlei protesten en bezettingen? Bovenstaande vragen worden in dit hoofdstuk onderzocht, waardoor een beeld kan worden geschetst van ‘de’ Nijmeegse student en welke ontwikkelingen er hebben plaatsgevonden tussen 1970 en 1985.

1.1 – Confessionaliteit en stemgedrag

Voor dit onderzoek komt het goed van pas dat de katholieke kwestie een veelbesproken vraagstuk is geweest aan de KU. Het heeft er namelijk voor gezorgd dat er, middels een aantal enquêtes, een betrekkelijk goed beeld gevormd kan worden van de confessionaliteit van de Nijmeegse studenten. Daarnaast is er gekeken naar de politieke oriëntatie en de betrokkenheid bij universiteitsverkiezingen.

Confessionaliteit Studenten

In 1966 zette 6% van de Nijmeegse studenten nooit een voet in de kerk, in 1976 was dit al opgelopen naar 49%.⁷ In 1973 heeft Wim van Harmelen voor zijn doctoraalscriptie onderzoek gedaan naar de kerkelijkheid van de Nijmeegse studenten. Zijn allereerste vraag was of men zich katholiek of protestant voelde, waarbij 27% zichzelf katholiek achtte, 6% protestant en 61% ‘geen van beide’ had ingevuld. Vervolgens vroeg hij ze ook hoe vaak men in de kerk kwam. 17% ging elk weekend, 19% ging één á twee keer per maand, 20% ging incidenteel (een term die niet verder wordt verduidelijkt) en 44% ging nooit naar de kerk.⁸ Van Harmelen vroeg

---

⁷ Naar het doctoraal onderzoek van L. Kanen, *Sociale en psychische correlaten van politiek links en rechts* (Nijmegen 1969). Het onderzoek zelf is helaas niet meer vindbaar en het getal komt daarom ook uit J. Janssen, P. Voestermans, *De Vergruisde Universiteit*, 381.

⁸ W.M. van Harmelen, *Kerkelijke betrokkenheid en deelname aan protestbewegingen*, 31.

vervolgens ook naar de houding van de studenten ten opzichte van de kerk in Nederland, waarbij men ‘waarderend’, ‘zowel waarderend als afwijzend’, ‘afwijzend’ en ‘onverschillig’ kon zijn. 21% was waarderend, 35% zowel waarderend als afwijzend, 12% afwijzend en 32% onverschillig.⁹ Hij concludeert dat in 1973 slechts een zeer kleine minderheid van de studenten als zeer (traditioneel-) kerkelijk beschouwd kon worden. Als de zaak wat ruimer wordt bekeken kon ongeveer de helft aangemerkt worden als ‘min of meer kerkelijk’. Een minderheid van 12% was anti-kerkelijk en erg kritisch op de kerk.¹⁰

Janssen en Voestermans onderzochten naast het kerkbezoek ook de mate van godsdienstige interesse bij de studenten. Op de vraag ‘Ben je geïnteresseerd in godsdienstige aangelegenheden?’ (1 = zeer zeker, 7 = zeker niet), was in 1975 de gemiddelde score 3,8. Op de vraag ‘Neemt de godsdienst een belangrijke plaats in je leven in?’ was de score 4,5. Dat de behoefte aan godsdienstige inspiratie niet bijzonder laag was, ondanks een erg laag kerkbezoek, kon volgens de onderzoekers onder meer worden geweten aan het feit dat studenten vooral een afkeur hadden aan de kerk en niet per se het geloof. Daarnaast was er in Nijmegen een snel toenemende interesse voor alternatieve (Oosterse) godsdiensten, een factor die ook moet worden meegerekend. Op de stelling ‘Er is duidelijk behoefte aan een katholieke universiteit’ (1 = helemaal eens, 7 = helemaal oneens) was het antwoord met een gemiddelde van 5,0 wat duidelijker.¹¹

Bij de studenten-enquête vanuit de KU uit 1988 werd er ook gevraagd naar het kerkgedrag van de Nijmeegse student.¹² Het aantal studenten dat nooit meer een kerk bezocht was licht gestegen ten opzichte van 1973 en 1976: van 44 naar 49 naar 52 procent. De andere twee vragen uit de enquête van 1988 – ‘enkele keren per jaar’ en ‘minstens eenmaal per maand’ – werden wel gesteld in Janssen en Voestermans, maar de specifieke uitslag werd helaas niet genoemd.¹³ Er kan echter wel geconcludeerd worden dat de Nijmeegse studenten tussen 1966 en 1973 flink waren gedeconfessionaliseerd en dat dit vervolgens redelijk stabiliseerde. Dit komt overeen met de tendens die destijds in heel Nederland werd waargenomen.¹⁴ Vergelijkingen met leeftijdsgenoten in de rest van het land zijn moeilijker te treffen omdat

---

⁹ Ibid., 32.

¹⁰ Ibid., 35.

¹¹ J. Janssen, P. Voestermans, *Studenten in beweging*, 194.

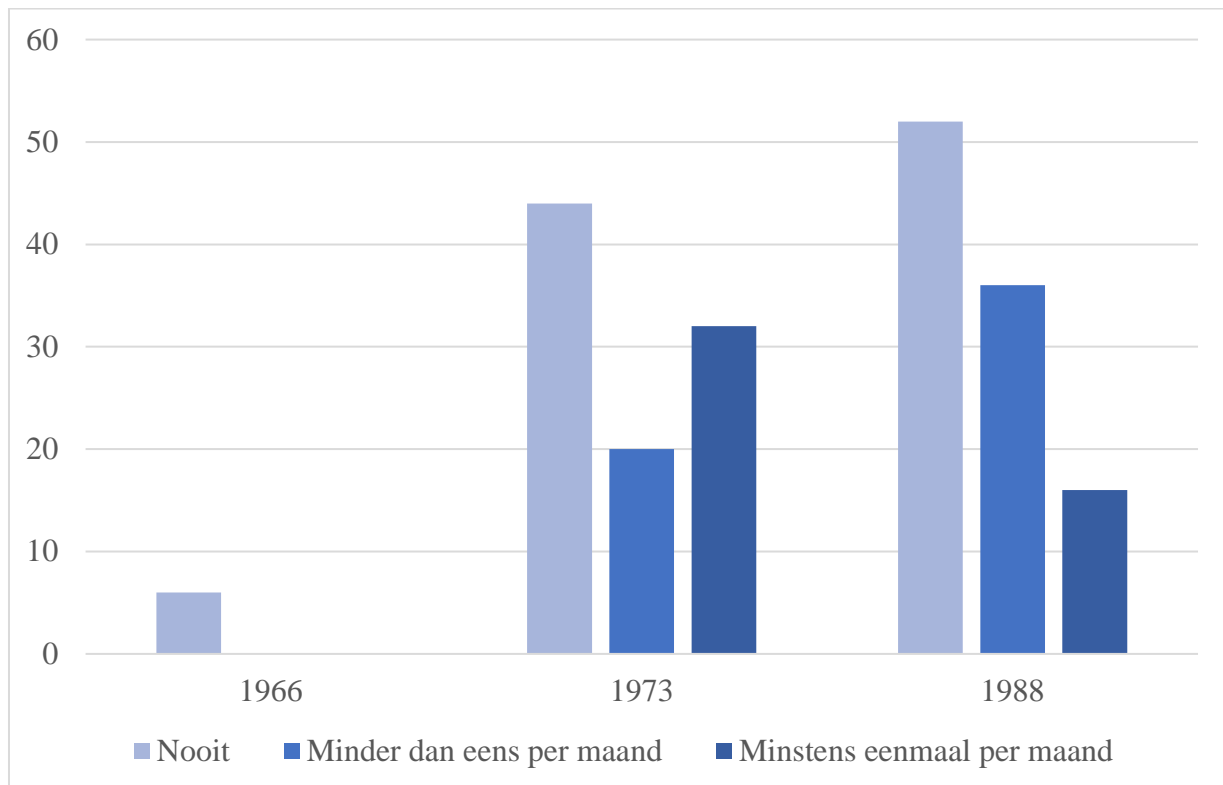
¹² ITS, *Verslag van de studenten-enquête 1988*, (Nijmegen 1988) 40,41.

¹³ Zowel de specifieke vragen, als het aantal deelnemers (n=172) wordt vernoemd, maar helaas benoemen ze enkel het percentage studenten dat nooit naar de kerk gaat.

¹⁴ J. Becker, J. de Hart, *Godsdienstige veranderingen in Nederland. Verschuivingen in de binding met de kerken en de christelijke traditie*, (Sociaal Cultureel Planbureau, 2006) 46.

onderzoek naar kerkbezoek vrijwel alleen wordt gedaan onder leden van de (katholieke) kerk.¹⁵ Het percentage studenten dat minstens eens per maand naar de kerk gaat daalt in deze periode wel flink. Het dalende kerkbezoek werd vooral geweten aan een afkeer voor de kerk. Het geloof als breder begrip bleef langere tijd belangrijk voor een groot deel van de studenten.

TABEL 1.1 Kerkbezoek van de Nijmeegse studenten, 1966, 1973, 1988 in procenten.¹⁶ Voor exacte cijfers, zie bijlage III.

Confessionaliteit Docenten

Om te kijken of de studenten veel verschilden van hun docenten is er ook gekeken naar de confessionaliteit van het wetenschappelijk personeel. Op de volgende pagina staat een tabel naar aanleiding van een steekproef van Schreuder.¹⁷ Hij vroeg enkele goed geïnformeerde emeriti naar de confessie van hun oud-collega's en wist zo de volgende gegevens te verkrijgen.

¹⁵ Zo heeft het bovenstaande onderzoek een schema waaruit blijkt dat ca. 35% van de katholieke kerkleden tussen de 16-30 in 1988 ten minste eenmaal per veertien dagen naar de kerk ging, maar omdat er in die tijd al zoveel studenten ook officieel geen lid meer waren van de katholieke kerk is het onmogelijk om de gegevens te vergelijken.

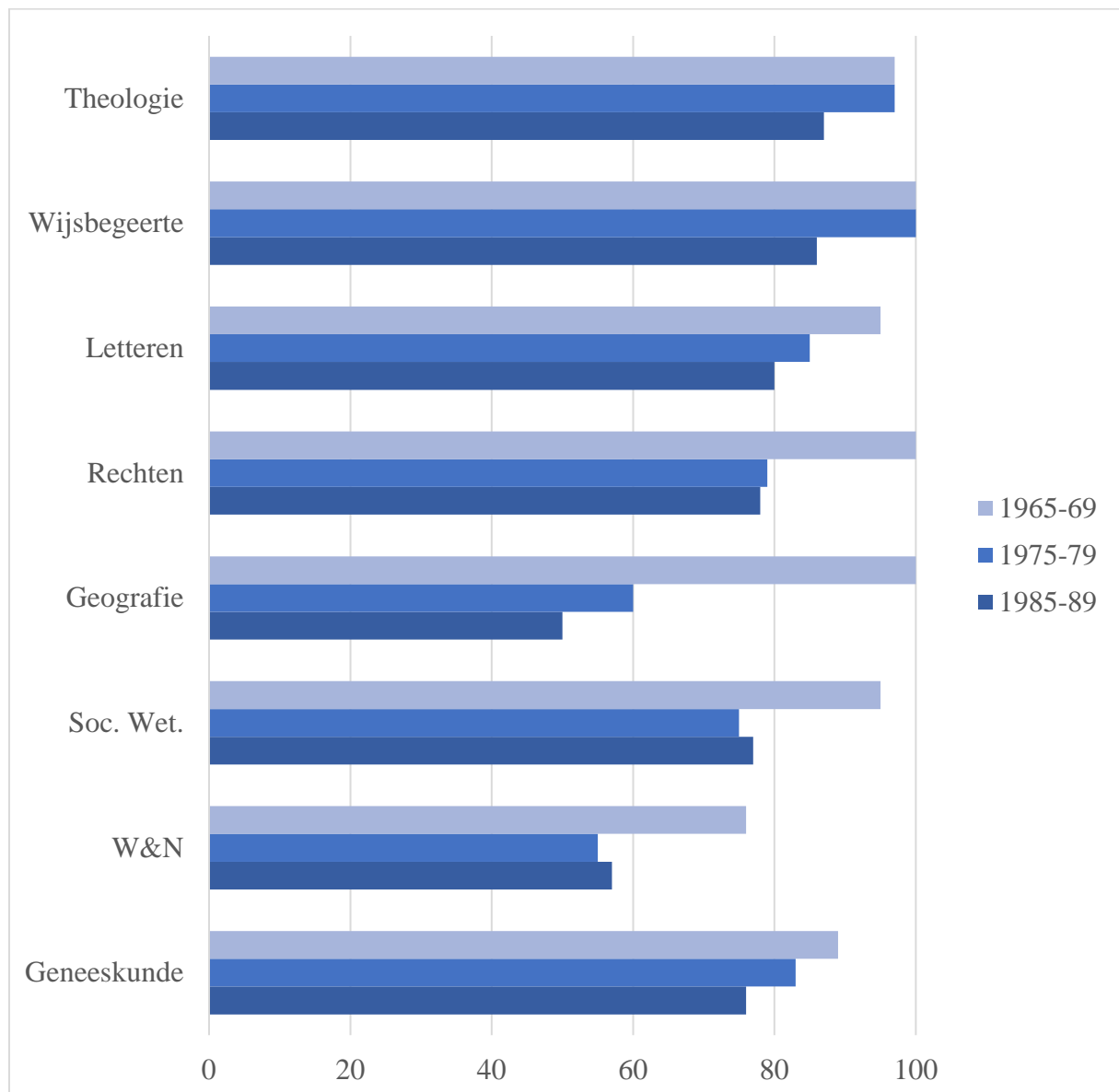
¹⁶ De gegevens voor deze tabel komen uit de onderzoeken van Kanen (1969), van Harmelen (1975) en de studenten-enquête (1988). Omdat de onderzoeken niet precies hetzelfde vroegen heeft de middelste rij twee verschillende vragen die nagenoeg hetzelfde inhouden.

¹⁷ Schreuder, *Proeven van eigen cultuur*, 393.

Belangrijk om te beseffen is dat er achter de term ‘katholiek’ veel variatie schuil kan gaan en dat hierin geen onderscheid is gemaakt. Zeer betrokken kerkgangers zitten dus in dezelfde categorie als de puur nominale leden. Daarnaast is onderstaande tabel dus geen uitslag van een officiële enquête, maar slechts van een inventarisatie op basis van persoonlijke kennis.

Het is echter wel duidelijk dat de deconfessionalisering ook van toepassing was op het wetenschappelijk corps, zij het in mindere mate dan bij de studenten. Tussen de periodes 1965-69 en 1975-79 nam de confessionaliteit bij een groot aantal faculteiten (40% bij geografie!) af en deze daling zette zich over het algemeen voort in de periode 1985-1989. Opmerkelijk is dat dit op alle faculteiten in zekere zin plaatsvond, zelfs bij Theologie.

TABEL 1.2 Confessionaliteit katholieke hoogleraren en lectoren per faculteit in drie perioden in procenten. Voor exacte cijfers, zie bijlage III.

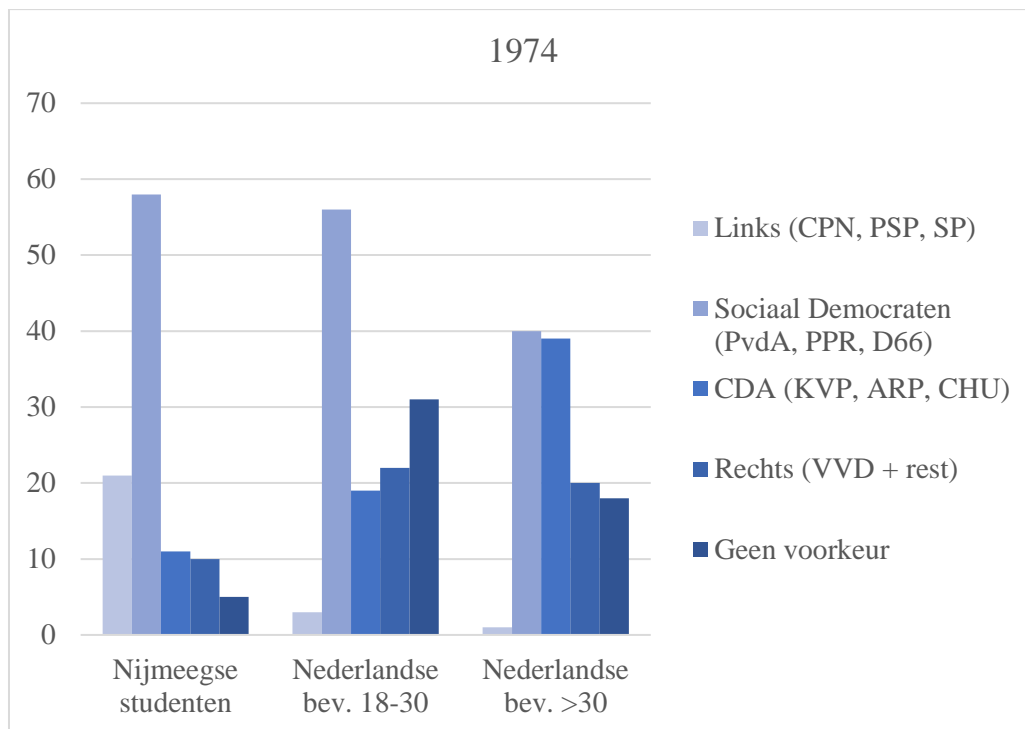

Stemgedrag studenten

De politieke oriëntatie is het volgende aspect. Was de Nijmeegse student wel zo links als wordt beweerd en zo ja, week hij hiermee af van de rest van de Nederlandse bevolking? Uit onderstaande tabellen blijkt dit beeld, in ieder geval tussen 1974 en 1976, te kloppen.

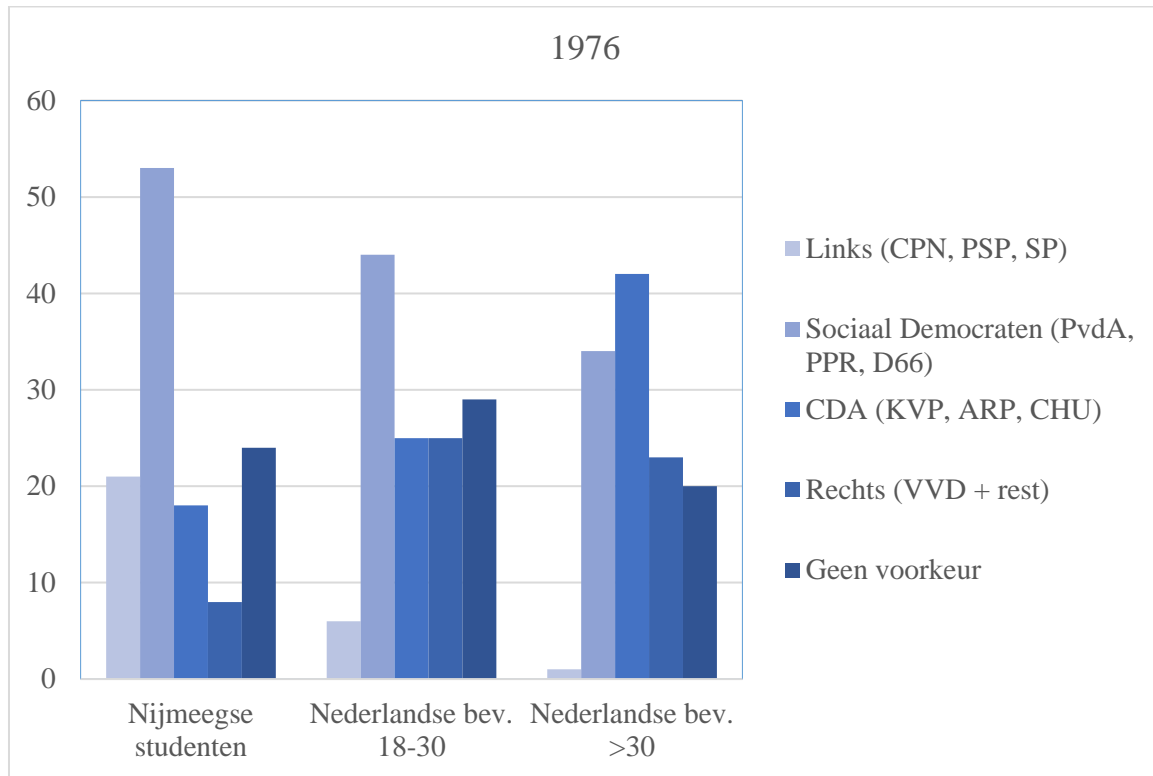
Uiteindelijk had 1 op de 5 Nijmeegse studenten de voorkeur voor een écht linkse partij (CPN, PSP, SP). Dit in tegenstelling tot hun leeftijdsgenoten, waarvan tussen 1974 en 1976 respectievelijk 3 en 6 procent op één van deze partijen zei te stemmen. Vergeleken met de voorkeur van Nederlanders boven de dertig wordt het verschil nog groter. Het merendeel van de Nijmeegse studenten en hun leeftijdsgenoten gaven echter de voorkeur aan de sociaal democraten. Desalniettemin kan er besloten worden dat in deze periode de Nijmeegse studentenbevolking beduidend linkser was dan de rest van Nederland, zowel bij leeftijdsgenoten als bij dertigplussers. Het is erg jammer dat er geen duidelijke cijfers zijn over het stemgedrag van de Nijmeegse student in de jaren '80, waardoor de ontwikkelingen op dat gebied in die periode helaas niet met cijfers ondersteund kunnen worden. Zelfs het KUNieuws maakte rond de verkiezingsperiode geen woord vuil aan de landelijke politiek.

TABEL 1.3A Voorkeur politieke partijen onder Nijmeegse studenten en Nederlandse leeftijdsgenoten 1974, in procenten.¹⁸ Voor exacte cijfers, zie bijlage III.

¹⁸ Ibid., 356.

TABEL 1.3B Voorkeur politieke partijen onder Nijmeegse studenten en Nederlandse leeftijdsgenoten 1976, in procenten. Voor exacte cijfers, zie bijlage III.

Als laatste wordt er nog kort ingegaan op de betrokkenheid bij de studentenpolitiek. Vanaf 1970 konden studenten verkozen worden om zitting te nemen in de Universiteitsraad, mits er genoeg stemmen waren. Bij de eerste verkiezing werd het quotum van 25% niet gehaald en werd er geen enkele studentenzetel bezet. Vanaf collegejaar '71/'72 was de opkomst hoog genoeg voor twee zetels en dit getal zou ieder jaar met één persoon oplopen totdat vanaf '77/'78 alle acht studentenzetels in de Universiteitsraad bezet zouden zijn. Dit bleef de rest van de periode, tot collegejaar '84/'85, het geval.¹⁹ Ondanks de stoeve start was er dus een duidelijke toename van betrokkenheid bij de universiteitspolitiek.

1.2 – De κ in gedrukte media

Om te achterhalen welke rol de confessionaliteit nog speelde in het dagelijks leven van de student is er gekeken naar de gedrukte media. De Katholieke Universiteit kende tussen 1970 en 1984 een aantal tijdschriften en kranten waarin verschillende partijen hun boodschap over

¹⁹ Schreuder, 147.

konden brengen en waarvan de grootsten onderzocht zullen worden. Dit zijn het *Nijmeegs Universiteitsblad* (1951-1980), *KUNieuws* (1971-2000) en *Tegenspraak* (1977-1984).

Het NUB

Het Nijmeegs Universiteitsblad, beter bekend als het NUB, was een tweewekelijks tijdschrift dat werd opgericht in 1951 en zou voortbestaan tot 1980. Hoewel het blad erg braaf was begonnen, onder meer met oproepen aan de studenten om hun gebed niet te vergeten, was het gedurende de jaren '60 en '70 veranderd in een activistisch en soms choquerend tijdschrift. Zo werden pornografisch getinte afbeeldingen en teksten niet geschuwd en werd kritiek op de universiteit in niet mis te verstane woorden geuit. Het NUB was van oorsprong het officiële blad van de KU, maar naarmate de inhoud steeds extremer werd besloot de universiteit om er in 1968 haar handen van af te houden. Vanaf dat moment ging het NUB onafhankelijk door.²⁰

De redactie bestond volledig uit studenten, was bijzonder activistisch ingesteld en schopte het liefst overal tegenaan. Het was daarmee een, vooral in de eerste helft van de jaren '70, een ontzettend populair blad onder de Nijmeegse studentenbevolking. De nadruk van het blad lag op de verschillende problemen die de KU en de rest van de wereld teisterden. Long-reads die meerdere edities in beslag namen waren hierbij geen uitzondering. Naast deze stukken bood het blad ook nog ruime aandacht aan artikelen over kunst en cultuur. In de latere jaren van het NUB verschoof de focus van studentenproblematiek naar de grote maatschappelijke problemen. Het ging dan vaak over zaken als de dienstplicht, de Sovjet-Unie en protesten tegen kerncentrales en –wapens.

De grondslag van de universiteit kwam voornamelijk ter sprake tijdens alle heisa omtrent het memorandum van het College van Bestuur in '75/'76, nochtans geen onderwerp 'waarvan de student nachtenlang wakker ligt.'²¹ Het ging hierbij om de eventuele invoering van een katholiek georiënteerd personeelsbeleid. Hoewel de krant in felle retoriek afstak tegen het College, was dit niet uitzonderlijk wanneer het vergeleken werd met andere artikelen over protesten waar dezelfde toon werd aangeslagen.²² Na 1975 kwam de katholiciteit in zijn geheel

---

²⁰ F.J. Amberg, M. Post, *Van preek tot porno. De ontwikkeling van het Nijmeegs Universiteitsblad 1951-1968*, (Valkhof Pers: Nijmegen 2001, 121.

²¹ 'Het kruis als thermometer bij benoemingen', *NUB*, jr. 25, no. 5 (5-11-75) 3.

²² Zie bijv. de artikelen over de bezetting bij de faculteit van Geografie, de protesten over het Tuchtrecht, de verstoring van studenten van de Universiteitsraadvergadering en de bezetting van de aula tegen het besluit van minister Pais, in respectievelijk: 'Waarom wij bezetten', *NUB*, jr. 26, no. 3 (29-09-76) 3, 'Het reveil van het Akademies tuchtrecht of de exkommunikatie van de student', *NUB*, jr. 26, no. 7 (24-11-76) 1,2, 'Aula in & aula uit', *NUB*, jr. 26, no. 11 (16-2-77) 7-8, 'Aktie uit louter armoede', *NUB*, jr. 28, no. 5 (22-12-78) 5.

niet meer ter sprake. Het NUB richtte zich vooral op nieuws en problemen met een Marxistische invalshoek en had dus weinig betrekking op het katholieke geloof.

Tegenspraak

Tegenspraak werd vanuit de Unie van Studenten Nijmegen opgezet als spreekbuis en tegenhanger van het KUNieuws en het bestond tussen 1977 en 1984 als tweewekelijks blad. Tegenspraak kon net zoals het NUB gezien worden als een politiek en activistisch blad, zij het met meer nuance. In het kader van pluriformiteit – één van de pijlers van de USN – kwam de grondslag daarom ook iets vaker naar voren, hoewel het alsnog duidelijk geen hoofdthema was. Er kwam af en toe een beschouwend artikel of een interview over de grondslag.²³ Eén keer was een heel nummer aan de discussie gewijd naar aanleiding van een door het Thijmgenootschap²⁴ georganiseerd congres, *De identiteit van katholieke wetenschapsmensen*.²⁵

In deze editie stonden een aantal artikelen die verschillende aspecten van het katholicisme en de wetenschap behandelden. Naast de kritische stukken van de studenten stonden er ook observerende en beschrijvende artikelen in van neutrale aard. Paul Scheffer stelde de kwestie van de grondslag een aantal keer aan de kaak.. Hij vroeg zichzelf ook af waarom er, anno 1979, er op de universiteit ‘zo lang gezweven is over het katholiciteitsdebat.’²⁶ Scheffer, die met recht één van de meest (politiek) betrokken studenten van de KU uit deze periode genoemd kan worden, gaf met deze opmerking helder weer dat het na afloop van alle rumoer omtrent het memorandum inderdaad nauwelijks meer over de katholiciteit ging.

De latere jaren van Tegenspraak gingen, net zoals bij het NUB het geval was, steeds minder over de universiteit en steeds meer over de grotere maatschappelijke en politieke problemen. Grote artikelen over de grondslag bleven uit. Het blad hield overigens eind 1984 plotseling op met bestaan, zonder enige vorm van aankondiging. Het KUNieuws besteedde er geen bericht aan en het archief van Tegenspraak biedt evenmin antwoorden.²⁷

---

²³ In het hele bestaan van Tegenspraak hadden er in totaal zes artikelen betrekking op het katholieke geloof.

²⁴ Het Thijmgenootschap is een aan de KU gelieerd genootschap dat reflecteert op wetenschappelijke ontwikkelingen en de betekenis daarvan voor de Nederlandse samenleving en cultuur, veelal bekeken in een confessioneel licht.

²⁵ ‘Nihil Obstat’, *Tegenspraak*, jr. 3, no. 11 (okt. 79) 9-28.

²⁶ ‘Aktie en reactie rond de K,’ *Tegenspraak*, jr. 3, no. 11 (okt. 79) 18.

²⁷ Een groot deel van het archief beslaat de latere jaren, maar nergens komt naar voren dat ze in november 1984 hun laatste editie zouden publiceren.

KUNieuws

Nadat de universiteit de banden met het NUB had gebroken ontstond de noodzaak voor een nieuw officieel universiteitsblad. Het KUNieuws werd opgericht in 1971 en was een wekelijkse krant die werd gesubsidieerd door de universiteit en aan de gehele universiteitsbevolking gratis werd uitgedeeld, waardoor het een enorm bereik had. Omdat het een officieel orgaan van de KU was, had het een andere insteek dan de NUB en Tegenspraak. Het was geen politiek gemotiveerd blad maar een echte universiteitskrant. De andere bladen hadden vaak kritiek op het KUNieuws omdat het, vanwege de subsidie, partijdig zou zijn. Hoewel de krant uiteraard geen dermate heftige stellingen innam zoals het NUB en Tegenspraak wel deden, was er van echte partijdigheid richting de universiteit geen sprake. Er was altijd ruimte voor discussie en langlopende kwesties werden over verschillende edities van meerdere kanten belicht. Daarnaast was kritiek vanuit de krant op de KU niet ongewoon.

Omdat het KUNieuws onder alle geledingen van de universiteit werd verspreid was het bereik veel groter dan dat van de andere periodieken. Dat het blad niet alleen verspreid, maar ook goed gelezen werd, blijkt uit de studenten-enquête uit 1987. 60% van de ouderejaars las het KUNieuws altijd of bijna altijd. Daarnaast was slechts drie procent van de studenten negatief over de het blad.²⁸ De krant bevatte naar verhouding de meeste artikelen waar de grondslag ten sprake kwam. Omdat het zo'n relatief groot bereik had en er ruimte was voor opiniestukken en brieven kwam het af en toe voor dat een kwestie rondom de grondslag aanleiding was voor een discussie die weken kon duren. Een voorbeeld is het interview met Rector Magnificus Wijdeveld in januari 1980. Wanneer hem gevraagd werd naar zijn opinie over de grondslag was hij van mening dat de KU deze moest aanvaarden en zelfs uit moest breiden.²⁹ Het interview hield de gemoederen van januari tot eind maart bezig en zorgde voor een lange reeks brieven (zeventien in totaal), een motie in de UR vanuit een boze studentenfractie en een aantal opiniestukken. Desalniettemin was hier sprake van een losstaand incident en kwam de grondslag ook in het KUNieuws niet regelmatig ter sprake. Zo kon het gebeuren dat er een jaar lang niets over werd gepubliceerd.

1.3 – Protestgeneratie?

Tijdens de jaren zeventig en tachtig waren er verschillende studentenvakbonden, raden, actiegroepen en verenigingen die fungeerden als de ruggengraat van de studentenbeweging en

---

²⁸ ITS, *Verslag van de studenten-enquête 1987*, 41-43.

²⁹ 'Wijdeveld: Ik verwacht opleving van echt katholicisme', in: *KUNieuws*, 18-1-1980.

waarover later meer wordt uitgelegd. Dit hoofdstuk behandelt namelijk vooral de vraag in welke mate de Nijmeegse student *an sich* tussen 1970 en 1985 betrokken was bij alle acties, protesten en bezettingen. Was er sprake van een luidruchtige minderheid, of kan er met recht gesproken worden van een protestgeneratie?

1970-1978

Wanneer er wordt gekeken naar het bestaan van de protestgeneratie kan de periode 1970-1985 het beste worden opgesplitst in twee delen. Hierbij werd de eerste periode, tussen 1970 en 1978 gekenmerkt door de vele verschillende soorten acties. Zo waren er acties die zich inzetten voor de materiële belangenbehartiging van de student (bijv. de protesten tegen de verhoging van het collegegeld naar f1000 in '72/'73), maar ook voor de individuele betrokkenheid van de studie. Denk hierbij aan protesten tegen studieverzwaring en tegen de vorm van tentaminering. Ook waren er acties vanwege universitaire kwesties. Deze werden meestal georganiseerd vanwege controversiële benoemingen of een gebrek aan democratische inspraak op de studie. De laatste, en minst populaire, acties waren van maatschappelijk aard en hadden betrekking op allerlei onrecht in de wereld, zoals kruisraketten en 'de neutronenbom.'³⁰

Protestacties waren in de jaren '70 erg populair onder de Nijmeegse studentenbevolking. In het collegejaar '73/'74 waren er soms wel 1500 studenten op de been tijdens een protest, een flink gedeelte van de in totaal ruim 10.000 studenten van de KU!³¹ Opmerkelijk is dat de meeste studenten over het algemeen achter de doeleinden van de acties stonden, ook als ze er niet aan meededen.³² Janssen en Voestermans hebben in hun onderzoek naar studentenbewegingen ook gekeken naar het deelnamepercentage onder studenten. Zo was in het collegejaar '75/'76 29% van de studenten op een of andere wijze betrokken geweest bij activistisch optreden; 19% van het totale aantal studenten was één keer betrokken geweest, 7% bij twee acties en 3% bij meer dan twee.³³ Een percentage van 29% op de totale studentenbevolking van '75/'76 hield in dat er toch bijna vierduizend mensen ooit betrokken waren geweest bij een protest!³⁴ Dat daarnaast ongeveer vierhonderd studenten zich regelmatig met acties bezighielden (een klein percentage, maar numeriek gezien een flink aantal) houdt in dat er met recht gesproken kan worden van een protestgeneratie.

---

³⁰ Janssen, Voestermans, *Studenten in beweging*, 188.

³¹ Schreuder, *Proeven van eigen cultuur*, 455.

³² Ibid.

³³ Janssen, Voestermans, *Studenten in beweging*, 268.

³⁴ Studentaantallen '75/'76: 13.269, uit: Schreuder, *Proeven van eigen cultuur*, 455.

1979-1985

Hoewel er in deze periode helaas geen statistische onderzoeken zijn gedaan naar de betrokkenheid bij en deelnames aan bezettingen kan er wel worden gesteld dat de studentenbewegingen in deze tijd flink aan betekenis inboetten. Het aantal bezettingen en protesten nam in korte tijd flink af en als ze er nog waren trokken ze niet meer dezelfde hoeveelheid mensen als vroeger. Activistische periodieken gingen ten onder, evenals de organisaties achter de studentenbewegingen.

De redenen over dit verval lopen uiteen. Zo schreef het *KUNieuws* over het uitdovende verzet dat studenten een hogere studiedruk hadden, er weinig beroepsperspectief was, mensen sneller moesten afstuderen, maar vooral dat er simpelweg minder belangstelling voor was.³⁵ Bij gebrek aan een centrale organisatie was het vervolgens simpelweg een stuk ingewikkelder om genoeg mensen op te trommelen voor een protestmars of bezetting. De oprichting van een vereniging als *Aktiecomitee Katholieke Universiteit* (AKKU) in 1981 bracht nog enige inzet, maar deze groep had geen eigen politieke agenda en wilde voornamelijk een platform zijn voor mensen die een actie wilde organiseren. Het feit dat in 1983 enkele leden toegelaten werden om flyers voor de JOVD uit te delen zegt genoeg over de veranderde mentaliteit.³⁶

Een artikel uit de *Tegenspraak* van februari 1982 beschreef treffend hoe de studentenbeweging slechts een schim was van wat het ooit was geweest. Acties tegen de ingrijpende plannen van de Tweefasenstructuur³⁷ waren van landelijk belang maar werden door minder dan honderd man bezocht, hetzelfde gold voor de acties tegen een nieuwe verhoging van het collegegeld van f600 naar f900. 'Voor degenen die geprobeerd hebben weer iets als een studentenbeweging op poten te krijgen, moeten de acties een traumatische ervaring zijn geworden. Deze laatste der Mohikanen houden er mee op, zodat de studentenbeweging definitief ter ziele lijkt te zijn.'³⁸ Van een protestgeneratie was dus geen sprake meer.

1.4 – Conclusie

In dit hoofdstuk is gekeken naar de confessionaliteit, de politieke voorkeur en het gedrag van de Nijmeegse studentenpopulatie tussen 1970 en 1985. Hierdoor is een beeld geschetst van de cultuur die er destijds heerste. Op het gebied van religie was er in het begin van de jaren '70

---

³⁵ 'De USN doet het licht uit en gaat slapen' in: *KUNieuws*, 8-2-80.

³⁶ 'De politiek, dat ben ik', *Tegenspraak*, jrg. 6, no. 2 (februari 1982), 2.

³⁷ De Tweefasenstructuur was een onderwijs hervorming die in 1982 van kracht ging. Het zorgde er onder meer voor dat de gemiddelde studieprogramma's werden ingekort van zes naar vier jaar.

³⁸ *Tegenspraak*, jr. 6, no. 2, (feb. 82) 2.

een stormachtige ontwikkeling waarbij de Nijmeegse student steeds minder naar de kerk ging en in mindere mate ook steeds minder waarde aan het geloof hechtte. Dit proces stabiliseerde zich halverwege de jaren '70 enigszins, maar kwam niet tot een stilstand. In de tweede helft daalde vooral nog het aantal actieve kerkbezoekers. Tegelijkertijd werden docenten, zij het in flink mindere mate dan de studenten, ook minder confessioneel. Ruim driekwart van de studenten stemde op een linkse partij, waarvan een vijfde van alle studenten zelfs op een extreemlinkse. Een enorm verschil in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Helaas ontbreken de gegevens over de latere periodes waardoor geen ontwikkeling in het politieke gedachtegoed geschetst kan worden.

Wat de interesses betreft voerde een Marxistisch-georiënteerd (politiek) activisme de boventoon gedurende het grootste deel van de jaren zeventig. Nijmegen was hiermee een schoolvoorbeeld van de algehele golf van belangstelling voor de (klassieke) Marxistische theorie.³⁹ Na bestudering van het NUB en de Tegenspraak kan geconcludeerd worden dat de grondslag geen hoofdrol speelde op de agenda van de studentenbeweging. Bij het NUB was de katholiciteit een relikwie uit het verleden waar weinig aandacht aan besteed werd. De grondslag kwam wel uitgebreid ter sprake tijdens het CVB-memorandum in 1975/76, waarover later meer, maar het was hierbij slechts één van de drie onderwerpen van protest op dat moment. In Tegenspraak kwam het vooral ter sprake wanneer het pluraliteitsstandpunt van de USN werd besproken. Tussen 1970 en 1978 speelde bij de beide bladen het Marxisme en de kwesties daaromtrent vaak de hoofdrol. Dit kon zowel op universitair, lokaal, nationaal en internationaal niveau zijn. Na '79 verschoof de focus in de richting van de onderwijshervormingen vanuit Den Haag en grote internationale problematiek, zoals kernwapens. De focus op de universiteit werd na verloop van tijd bij beide bladen steeds minder.

Omdat het KUNieuws echt een universiteitskrant was, was de insteek dan ook anders dan de politiek georiënteerde, activistische NUB en Tegenspraak. Desalniettemin kwam de katholiciteit hier het vaakst naar voren. Waar dit vandaan kwam is niet helemaal te duiden. Het zou er bijvoorbeeld aan kunnen liggen dat een wekelijkse krant van ca. twintig pagina's sowieso over meer onderwerpen gaat uitweiden dan een door studenten geschreven maandelijks verschijnende NUB. Ook in deze krant kon het echter voorkomen dat de grondslag meer dan een jaar niet besproken werd. Er kan dus geconcludeerd worden dat de grondslag van de universiteit, en waarschijnlijk het (katholieke) geloof in het algemeen, geen grote rol speelde in het dagelijks leven van de gemiddelde student.

---

³⁹ Hellema, 'De lange jaren zeventig', 85.

De ontwikkeling van de interesses was niet alleen af te lezen in de verschillende periodieken, maar ook aan de (bijdrages aan) acties. In de eerste acht á negen jaren waren protesten en bezettingen vaak aan de orde van de dag op de KU en een groot deel van de studenten deed hier minstens af en toe aan mee. In deze tijd kan dan ook zonder meer van een echte protestgeneratie gesproken worden. In de latere jaren nam de interesse om verscheidene redenen steeds verder af en in het collegejaar '84/'85 was de studentenbeweging niet meer dan een schim uit verleden.

2 – Studenten aan de macht?

Tussen 1970 en 1985 probeerden de Nijmeegse studenten op verschillende manieren hun invloed te laten gelden op het bestuur van de KU. Dit kon door middel van bezettingen, protesten, pamfletten, maar vanaf '70/'71 ook via officiële politieke organen. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke manieren studenten hun zin probeerden te krijgen en welke ontwikkelingen hier te signaleren zijn.

2.1 – Politiek

In deze paragraaf wordt bekeken hoe de bestuursvorm die tussen 1972 en 1985 bestaan heeft onder meer tot stand is gekomen en wat eraan vooraf is gegaan. Omdat de bestuurlijke indeling van de KU in die periode redelijk ingewikkeld in elkaar stak en omdat het op een aantal punten afweek van de landelijke regelgeving is er ook dieper op de individuele bestuursorganen en hun bevoegdheden ingegaan. Afsluitend wordt er beschouwend gekeken naar de Universiteitsraad.

Het Algemeen Voorlopig Bestuursreglement

In de tweede helft van de jaren '60 hekelde de Nederlandse overheid het in hun ogen zwakke en geïsoleerde bestuur van de Nederlandse universiteiten. Het oude systeem, waarbij enkel de hoogleraren de dienst uitmaakten, paste niet meer bij de tijd en vooral niet bij de sterke groei van de universiteiten die vanaf de jaren '50 was ingezet. De Academische Raad stelde in november 1965 een commissie in onder het voorzitterschap van ir. A. Maris met de taak een nieuwe bestuursstructuur te ontwikkelen.⁴⁰ In april 1967 waren de werkzaamheden klaar en een klein jaar later verscheen de nota Maris in druk.⁴¹

Het rapport was van mening dat het bestuur van een universiteit meer ingericht moest worden naar de vorm van het bedrijfsleven; met professionele bestuurders, een duidelijke hiërarchie en verantwoording naar boven. Centraal stond bestuurskracht en *efficiency*, iets dat onder meer tegen de borst stootte van het wetenschappelijk personeel, maar vooral van de Nijmeegse studenten.⁴² Ondanks enige kritiek reageerde het bestuur van de KU namelijk redelijk positief over Maris en in het rapport van de Nijmeegse structuurcommissie stonden dan ook maar enkele wijzigingen ten opzichte van de overheidsnota.⁴³ De studenten betrokken

---

⁴⁰ De Academische Raad was in Nederland een landelijk overkoepelend orgaan van de nationale universiteiten en hogescholen met adviserende bevoegdheid over universitaire aangelegenheden.

⁴¹ Academische Raad, *Zelfstandige taakvervulling van de universiteit en hogeschool*, 's-Gravenhage 1968.

⁴² J.M. Hageman, 'Over het wel en wee van een nieuwe bestuursstructuur' in: *Democratisering en identiteit*, 58.

⁴³ Schreuder, *Proeven van eigen cultuur*, 91.

echter de stellingen en de voorheen vreedzame Studentenvakbond (SVB) veranderde door de nota van een ‘nuchtere belangenorganisatie tot een radicale politiek-ideologische protestbeweging.’⁴⁴ Hun afkeer werd in een aantal brochures en publicaties in niet mis te verstane woorden geuit.⁴⁵

Op 10 en 11 september 1968 vergaderde de officiële Werkgroep Bestuursstructuur in het Groesbeekse hotel De Wolfsberg over de herstructurering van de KU. Hier zaten zowel studenten, leden van het wetenschappelijk corps, overig personeel en het College van Curatoren in. Het resultaat van dit overleg was de *Discussienota Werkgroep Bestuursstructuur*, beter bekend als het Groene Boekje. In dit rapport stonden allerlei voorstellen tot democratisering van de universiteit. Het was bijzonder vergaand en eiste bestuurlijke inspraak van studenten op alle niveaus. Het is ook best wonderbaarlijk dat een deel van het wetenschappelijk personeel dat meediscussieerde zich zo heeft laten verleiden. Later hebben er dan ook meerderen gezegd dat ze spijt hadden van de manier waarop het boekje tot stand is gekomen.⁴⁶ De Senaat van de KU wees de nota af, en installeerde een nieuwe werkgroep die de scherpe randjes van het Groene Boekje polijfde, een zekere medezeggenschap voor studenten inbracht en het idee van de Universiteitsraad opstelde. Dit rapport, beter bekend als het Algemeen Voorlopig Reglement (AVR) werd begin april uitgebracht. Aan het eind van dezelfde maand vonden de verkiezingen plaats voor de allereerste Universiteitsraad en op 7 september 1970 trad het AVR in werking en werd de KU volgens curator Kremers ‘de eerste gedemocratiseerde universiteit in Europa.’⁴⁷

Het Universitaire topbestuur

Het AVR was een experiment met een vooraf opgestelde termijn van dertig maanden. Daarna diende de bestuursvorm van de KU zich grotendeels aan te passen aan de in 1970 ingevoerde Wet universitaire bestuurshervorming (WUB) die o.a. de Universiteitsraad inriep als hoogste orgaan van de universiteit. Hoewel er op papier veel veranderde, was er met het AVR geen sprake van een radicale hervorming. De oude machthebbers van de universiteit hielden de touwtjes stevig in handen. Zo werd ervoor gezorgd dat het wetenschappelijk corps op alle bestuursniveaus nog steeds de meerderheid had.⁴⁸ Toen het AVR op 28 november 1972 afliep en de KU moest overstappen naar de reglementen conform de WUB veranderde er een stuk meer.

---

⁴⁴ Ibid., 92.

⁴⁵ Zie onder meer H.C. Boekraad, M.J. van Nieuwstadt, e.a., *Universiteit en onderneming. Een analyse van het rapport Maris* (Nijmegen, mei 1968).

⁴⁶ Hageman, ‘Over het wel en wee van een nieuwe bestuursstructuur’, 59.

⁴⁷ Schreuder, *Proeven van eigen cultuur*, 140.

⁴⁸ Ibid., 141,142.

Door haar status als instelling van bijzonder onderwijs had de universiteit echter betrekkelijk veel vrijheden voor een eigen invulling van de WUB. Dit in tegenstelling tot de rijksuniversiteiten van Nederland, die de wet naar de letter moesten naleven.⁴⁹

Eén van de belangrijkste verschillen t.o.v. andere universiteiten was dat de KU onder de verantwoording stond van de nieuw opgerichte Stichting Katholieke Universiteit Nijmegen. Het Stichtingsbestuur werd benoemd en ontslagen door de Nederlandse Bisschoppenconferentie van de Rooms Katholieke Kerk. De universitaire gemeenschap had zelf geen enkele greep op de samenstelling van dit bestuur, zelfs niet op de voordracht. Het SB vervulde de taak van ‘poortwachter’, iets dat bij rijksuniversiteiten door de minister van Onderwijs werd gedaan.

Het SB had een aantal belangrijke bevoegdheden. Zo stelde het de statuten vast en kon het deze wijzigen. De statuten bepaalden onder meer de samenstelling en bevoegdheden van het College van Bestuur, het College van Decanen, de Universiteitsraad, de Faculteitsraad en het faculteitsbestuur.⁵⁰ Het Stichtingsbestuur benoemde daarnaast drie van de vijf leden van het College van Bestuur voor een periode van vier jaar. Eén van deze drie was de Rector Magnificus. In de andere twee gevallen werden ze gehoord door de Universiteitsraad, maar dit was een advies dat ze eventueel naast zich neer konden leggen.⁵¹ Ook kozen ze de voordracht van de nieuwe Rector Magnificus. Dit gebeurde achter gesloten deuren waarbij ze twee personen aan het College van Decanen en de Universiteitsraad moesten voordragen.⁵² Beide vergaderingen stemmen over het voorstel. Het Stichtingsbestuur had dan de macht om die stemming eventueel te negeren. Dit kwam niet vaak voor, maar is zeker weleens gebeurd. Als laatste benoemde ze de zeven Buiten Universitaire Raadsleden (BUR-leden) van de Universiteitsraad en daarover hoefde ze geen verantwoording af te leggen.⁵³

Het College van Bestuur (CVB) bestond uit vijf leden, waarvan er drie door het Stichtingsbestuur werden gekozen en twee door de Universiteitsraad. De personen die door de UR werden gekozen waren leden van het wetenschappelijk corps en besteden ongeveer 0,5fte aan de positie. De twee ‘normale’ leden die door het SB werden gekozen waren professionele bestuursleden van buiten de universiteit en vulden de functie fulltime in. Uitvoering van bestuurstaken werd geregeld door het bestuursapparaat van het College, de Algemene Diensten.

---

⁴⁹ A.G.M. van Melsen, ‘Over de identiteit van de Katholieke Universiteit’, in: *Democratisering en Identiteit*, aldaar 30.

⁵⁰ Statuten van de Stichting Katholieke Universiteit en reglementen van de Katholieke Universiteit, vastgesteld door het College van Curatoren bij besluit van 28 oktober 1972, Art. 73, lid 1.

⁵¹ *Ibid.*, Art. 26, lid 3.

⁵² *Ibid.*, Art. 30, lid 1.

⁵³ *Ibid.*, Art. 22, lid 8.

Het CVB voerde alle bevoegdheden uit voor zover deze bij de statuten niet aan het Stichtingsbestuur of aan de Universiteitsraad waren opgedragen.⁵⁴ Het College van Bestuur was belast met de voorbereiding, bekendmaking en uitvoering van de besluiten van de Universiteitsraad.⁵⁵ Als laatste had het CVB vernietigingsbevoegdheid m.b.t. besluiten van (organen van) faculteiten die in strijd waren met de wet. Hieronder vielen ook benoemingen.⁵⁶

Het College van Decanen (CVD) bestond uit acht faculteitsvoorzitters (decanen) en de Rector Magnificus. De voorzitter van een faculteit was meestal één kandidaat die in stafoverleg aanvaard werd. Het CVD stelde de voordracht voor de nieuwe Rector Magnificus samen. Daarnaast mocht ze (ongevraagd) advies geven aan het College van Bestuur en de Universiteitsraad en kenden ze (ere)doctoraten toe. De meeste invloed oefenden ze uit via de Onderwijs- en Onderzoekscommissie. In deze commissies vormden de leden van het CVD de meerderheid en gaven ze advies en richtlijnen aan de UR en het CVB over Onderwijs en Onderzoek.⁵⁷ Het was een belangrijke positie omdat de Universiteitsraad in het geval van een gegeven richtlijn daarvan pas mocht afwijken indien ze een meerderheid van 2/3^e hadden.⁵⁸

De Universiteitsraad (UR) bestond op de KU sinds de invoering van het AVR in 1970, maar kende pas na 1972 de uiteindelijke samenstelling. De UR bestond uit maximaal 39 zetels, waarvan 16 voor wetenschappelijk personeel, 8 voor ‘technisch-administratief personeel’, 8 studentenzetels en 7 zetels voor BUR-leden.⁵⁹ Nijmegen had naar verhouding in 1974 het minste aantal studenten in de UR t.o.v. andere Nederlands universiteiten.⁶⁰ De Universiteitsraad voerde het algemeen beleid ten aanzien van het onderwijs, het onderzoek, de ruimtelijke ordening en de ter beschikking staande middelen. Ook stelde ze de regeling vast voor studenten strekkende tot handhaving van gedragsregels binnen de universitaire gemeenschap. Daarnaast stelde ze ook het bestuurs- en verkiezingsreglement vast naar behoeven van het Stichtingsbestuur.⁶¹ Als laatste benoemde de UR twee leden van het CVB en adviseerde ze het College inzake de algemene regels volgens welke ze het personeelsbeleid voerden.⁶²

Omdat de Katholieke Universiteit Nijmegen een instelling voor bijzonder onderwijs was mocht ze op bepaalde zaken afwijken van de WUB. Het belangrijkste hierbij was het feit dat er geen verantwoording werd afgelegd aan het ministerie van Onderwijs, maar aan het

---

⁵⁴ Ibid., Art. 28, lid 1.

⁵⁵ Ibid., Art. 28, lid 2.

⁵⁶ Ibid., Art. 68, lid 1.

⁵⁷ Ibid., Art. 31, lid 2.

⁵⁸ Ibid., Art. 25, lid A1.

⁵⁹ Ibid., Art. 22 lid 2.

⁶⁰ G. van den Brink, P. Scheffer, *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 2*, 41.

⁶¹ Statuten Stichting Katholieke Universiteit, Art. 25, lid A1-F.

⁶² Ibid., Art. 26, lid 2.

Stichtingsbestuur. Hiernaast zijn echter nog een aantal andere belangrijke afwijkingen te vermelden. Zo kreeg het CVB volgens de WUB een aantal specifieke bevoegdheden en voerde de UR de rest uit.⁶³ In Nijmegen was het echter precies omgedraaid en had de Universiteitsraad limitatieve bevoegdheden.⁶⁴ Dit was overigens niet per se een beperking van de democratie omdat de bevoegdheden van de UR zeker niet gering waren.⁶⁵ Een andere ‘omdraaiing’ was het feit dat in de WUB de UR vernietigingsbevoegdheid had m.b.t. besluiten van (organen van) faculteiten die in strijd waren met de wet.⁶⁶ Op de KU had het CVB die bevoegdheid. Verder kwam in de UR van de KU slechts een kwart van de zetels toe aan studenten, een kwart aan overig personeel en niet minder dan de helft aan het wetenschappelijk corps.⁶⁷ Wanneer hier kritiek op werd geleverd zeiden verdedigers van de verdeling dat het niet veel uitmaakte omdat er toch geen individuele geledingen binnen de UR zouden ontstaan. Hier hadden ze het achteraf bekeken bij het verkeerde eind, onder meer vanwege de fractievorming binnen de vergadering.⁶⁸

2.2 – De Universiteitsraad

Door de Universiteitsraad hadden studenten voor het eerst echte inspraak in het bestuur van de KU. Om een beeld te schetsen van dit bestuursorgaan wordt er in deze paragraaf gekeken hoe de studenten omgingen met de Universiteitsraad en hoe men er tegenaan keek. Daarnaast wordt aan de hand van een tweetal voorbeelden bekeken welke beperkingen de UR had op bestuurlijk niveau.

Student en UR

De verkiezingen voor de eerste Universiteitsraad vonden plaats op 26 mei 1970. Onder de studenten was er een opkomst van slechts 2,5%, waardoor geen van de studentenzetels bezet werd.⁶⁹ De lage opkomst gaf goed weer wat studenten van het nieuwe bestuursorgaan vonden. Dit veranderde bij de verkiezingen in 1972, toen de USN aangaf dat het verstandig zou zijn om toch te stemmen, ook al was de UR niet het bestuursorgaan dat de studenten voor ogen hadden. Door zitting te nemen zouden de studenten de aanzet kunnen geven tot verandering. Het duurde

---

⁶³ Wet Universitaire Bestuurshervorming 1970 (WUB), Art. 20, lid 2.

⁶⁴ Statuten KU, Art. 25, bevoegdheden Universiteitsraad. Art. 28, lid 1-4, bevoegdheden College van Bestuur.

⁶⁵ Hageman, ‘Wel en wee’, 70.

⁶⁶ WUB, Art. 35bis, lid 1.

⁶⁷ Hageman 69.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Schreuder, 148.

even, maar met het verstrijken van de jaren steeg het percentage stemmers geleidelijk en uiteindelijk zou vanaf 1978 iedere beschikbare zetel bezet worden. Dat de UR populair bleef bleek onder meer uit het feit dat, ondanks de tanende studentenbeweging, er in 1984 nog genoeg animo was voor lidmaatschap van de UR.⁷⁰

Tussen 1974 en 1979 leverde de USN de meeste studentleden aan de UR. Daarnaast waren ze de belangrijkste oorzaak van frictie. Gedurende de gehele onderzochte periode waren raadsleden namelijk van mening dat ze minder inbreng hadden dan dat ze eigenlijk zouden moeten hebben. Helemaal ongegrond was deze opvatting niet, aangezien de UR in Nijmegen minder studentzetels had dan de rijksuniversiteiten die niet mochten afwijken van de WUB. Ondanks de onvrede kan er wel objectief vastgesteld worden dat de KU dankzij de UR veel democratischer was dan voorheen. Voor het eerst hadden alle geledingen van de universiteit namelijk een zekere mate van inspraak.⁷¹ Voor Paul Scheffer, destijds (bestuurs-)lid van de USN en langdurig student-lid van de UR, was de Universiteitsraad ‘slechts het theater waar de tegenstellingen met veel aplomb voorgedragen werden, terwijl het beleid elders zijn oorsprong en uitvoering vond.’⁷²

De realiteit was minder negatief dan het bovenstaande doet vermoeden. In deze tijd werd de studentendelegatie, ook wel bekend als de Progressieve Studentenfractie (PSF), vooral mondig gemaakt door fanatieke USN-leden zoals Paul Scheffer en Gabriël van den Brink; twee heren die het debat niet schuwden en het ook graag kenbaar maakten als ze het ergens niet mee eens waren. Toen de invloed van de USN aan het eind van de jaren '70 tanende was en een ander soort student zitting nam in de Universiteitsraad, veranderde de stemming. Dit blijkt onder meer uit verschillende interviews met studentleden die over de jaren heen in het KUNieuws waren verschenen. Deze gingen vooral over de mogelijkheden die je als student in de UR had en niet de tekortkomingen die het systeem met zich mee bracht. Verder verried de toenemende opkomst bij de verkiezingen ook dat meer mensen het nut inzagen van de Universiteitsraad.

Het is niet de intentie van dit onderzoek om precies te bekijken wat de invloed van studenten in de Universiteitsraad was. Gezien de duizenden pagina's notulen en de honderden onderwerpen waarover gestemd is zou dit ook geen praktisch uitvoerbare taak zijn. Het blijft dan ook bij enkele beschouwingen. Ondanks de negatieve blik van de USN bleek dat de studentenfractie tijdens debatten regelmatig werd gesteund door een deel van de vergadering. Zo werden ze vaak geflankeerd door de personeelsleden. Wanneer de notulen van de

---

⁷⁰ ‘Voldoende belangstelling voor studentenzetels in verschillende raden,’ in: KUNieuws, 15-03-84.

⁷¹ Hageman, 71.

⁷² P. Scheffer, ‘Op het breukvlak van klassieke en moderne identiteit’, 151-152.

vergaderingen worden doorgenomen is het ook duidelijk dat de mening van de studenten doorgaans werd gerespecteerd, er was ook altijd ruimte voor discussie. De reden dat de USN het een ondemocratisch orgaan vond kwam dan ook voornamelijk omdat ze met enige regelmaat extreme standpunten innamen en vervolgens verbolgen waren over het feit dat er niks mee werd gedaan. Zo werd er regelmatig verwezen naar het Groene Boekje en wilden ze bijvoorbeeld inspraak van studenten op alle niveaus. Het is niet verwonderlijk dat ze op dergelijke punten niet de meerderheid van de raadsleden wisten over te halen. Daarnaast wisten ze vaak het bloed onder de nagels van de vergadering te halen, bijvoorbeeld toen Paul Scheffer in '78 vertrouwelijke stukken over de verkiezingen van de nieuwe Rector lekte.⁷³ Een groeiende waardering na het uiteenvallen van de USN blijkt onder meer uit het feit dat in 1981 zelfs een student-lid tot vicevoorzitter werd gekozen!⁷⁴ Met het uiteenvallen van de USN was het tij ook gekeerd in de vergaderingen.

De Universiteitsraad in conflict

De Universiteitsraad was geen perfect bestuursorgaan. Vooral in de eerste jaren scheelde er nog flink wat aan en moest het duidelijk nog zijn plek zien te vinden. Geen vreemd gegeven, aangezien het een enorm verschil was ten opzichte van het oude systeem. Zo waren er aan de ene kant klachten over het grote verloop van bestuursleden, vooral onder studenten, maar ook over de grote werklust die het met zich meebracht. De bijlagen die men voor de vergadering door diende te nemen vormden meer dan eens een stapel van een kleine tien centimeter. Ook hadden de BUR-leden in de eerste jaren onder meer kritiek op de onduidelijke bestuursstructuur. Welke visie had het Stichtingsbestuur bijvoorbeeld over de raad en wat was precies het beleid van het CVB?⁷⁵ Met het verstrijken van de jaren wist de UR echter steeds beter zijn plek te vinden, en over het algemeen kan worden gesteld dat de nieuwe bestuursstructuur een flinke verbetering was. Al was het alleen omdat de instelling van raden en colleges ervoor zorgde dat het bestuursproces transparanter werd. Bestuurders werden gedwongen om beter na te denken over (de formulering van) hun voorstellen omdat ze publiekelijk neergesabeld konden worden.⁷⁶ Aan de ene kant was de Universiteitsraad als democratisch orgaan een geslaagd

---

⁷³ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 77-10-78. Dhr. Scheffer werd zelfs verzocht om die vergadering te verlaten en weigerde dit, waardoor er bijna een vijandige sfeer ontstond.

⁷⁴ 'U-raad kiest student Dingelstad als vicevoorzitter,' in: KUNieuws, 11-9-81.

⁷⁵ Schreuder, 151-153.

⁷⁶ Hageman, 71.

concept, maar wanneer het daadwerkelijke functioneren wordt bekeken vaak sprake van intern en extern conflict. De raad was, in de woorden van Schreuder, bepaald geen panacee.⁷⁷

Wat de gevolgen van een bijzondere universiteit in de praktijk waren kan worden uitgelegd aan de hand van twee conflicten tussen de UR en het SB. Het eerste conflict had betrekking op de benoeming van een nieuw Buitenuniversitair raadslid. Bij het benoemen van een nieuw BUR-lid moest de Universiteitsraad een lijst met potentiële kandidaten opsturen naar het SB. Meestal was dit slechts een formaliteit, maar in 1981 stond er geen enkele katholieke kandidaat op de lijst. Het Stichtingsbestuur greep in, negeerde de aanbevelingen van de raad, en stelde een katholiek bestuurslid naar eigen keuze in. De reactie van de UR was tekenend, hij mokte slechts een beetje en hield het daarbij, wetend dat ze geen enkele invloed hadden.⁷⁸ Eind 1982 ging de stichting nog een stap verder, door in de advertenties meer nadruk te leggen op de wens een katholiek bestuurder te ontvangen. Wederom accepteerde de UR dit.⁷⁹

Een tweede incident vond zijn oorsprong in 1980, toen de Universiteitsraad constateerde dat de huidige vorm van het stichtingsbestuur een ondemocratische was, omdat het SB geen enkele vorm van verantwoording hoefde af te leggen en ze ook niet democratisch gekozen werden. De raad nam, met een overweldigende meerderheid van 23 tegen 3, een motie aan met het verzoek aan de commissie bestuursstructuren ‘een onderzoek te verrichten naar de mogelijke implicaties van de maatschappelijke ontwikkeling inzake democratisering voor de samenstelling van het Stichtingsbestuur.’⁸⁰ Het rapport was na drie jaar klaar en werd in april 1983 besproken in de UR. De commissie stelde een vergaande democratisering van de stichting voor, onder meer met openbare verkiezingen uit alle geledingen van de universiteit en de plicht om verantwoording af te leggen over genomen besluiten.⁸¹ De reactie van de stichting was veelzeggend: ze legden het rapport naast zich neer en zouden de aanbevelingen niet meenemen. De UR besepte dat ze wellicht wat ver was gegaan en stelde opnieuw een commissie in om er nog eens naar te kijken. Eind 1984 verstuurde de raad het voorstel naar de Stichting, deze keer met veel minder vergaande consequenties dan de vorige. Het zou geen verschil uitmaken, want het SB wees het advies op dezelfde manier af. Uit woede besloot de Universiteitsraad om het contact met de stichting te beperken tot een noodzakelijk minimum vanwege het ‘schenden van de vertrouwensrelatie’, maar meer dan dat konden ze niet doen.⁸² De bijzondere status van de

---

⁷⁷ Schreuder, 169.

⁷⁸ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 28-05-1981.

⁷⁹ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 18-01-1983.

⁸⁰ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 18-03-1980.

⁸¹ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 08-04-1983.

⁸² UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 16-04-1985.

KU zorgde ervoor dat de Universiteitsraad bij dergelijke kwesties geen poot had om op te staan. Daarnaast toonde de grote meerderheid bij de stemming in de UR aan dat het Stichtingsbestuur op sommige momenten geïsoleerd stond ten opzichte van de raad.

Door de Universiteitsraad waren voor het eerste alle geledingen van de KU vertegenwoordigd in het bestuur. Het was echter een gigantische omwenteling, die er mede voor heeft gezorgd dat met name de eerste jaren de werkzaamheden stroef konden verlopen. Over het al dan niet functioneren van de Universiteitsraad kan dan ook een boek worden volgeschreven. Wel is gebleken dat het een bestuursorgaan was waarin de rol van studenten geleidelijk groter werd en waarin ze ook serieuzer werden genomen. Gelijk hiermee nam de opkomst bij verkiezingen toe en was er na de neergang van de studentenbeweging nog altijd genoeg animo onder de studenten om in de raad zitting te nemen.

Minder positief was de rol die de Universiteitsraad (gedwongen) opnam ten opzichte van het Stichtingsbestuur op het gebied van de grondslag en de democratie. Het negeren van de aanbevelingen voor BUR-leden en de daaropvolgende benadrukking van de confessionaliteit bij nieuwe sollicitaties was al een voorproefje van het gebrek aan invloed dat de UR kon uitoefenen op het gebied van de grondslag. Daarnaast legde de behandeling van het commissierapport in 1983 over een eventuele democratisering van de Stichting de pijnpunten van de KU-democratie bloot.

2.3 – Bezettingen en protest

Naast de politieke weg was er natuurlijk ook een andere manier om ja standpunten aan de man te brengen. Hoe zagen de Nijmeegse studentenbewegingen eruit en welke ontwikkelingen waren er te signaleren?

De georganiseerde bewegingen

De Nijmeegse studentenoppositie was, vooral in de eerste helft van de jaren zeventig, erg actief. In het collegejaar '70/'71 werden drie studentenbewegingen opgezet: de heropgerichte Unie van Studenten Nijmegen (USN), de socialistische studentenbonden die zich verenigden in de 6-Oktobergroep en de Marxisties Leninistische Studentenbond (MLS).⁸³ Hoewel deze bewegingen betrekkelijk klein waren (de MLS had in haar bestaan nooit meer dan 30 leden), was hun invloed

---

⁸³ P. Scheffer, 'Op het breukvlak', 129.

wel onevenredig groot, zij het slechts voor korte tijd.⁸⁴ Dit had onder meer te maken met het feit dat na de studentenrevoluties van 1969 de studentenvakbonden om verschillende redenen in elkaar waren geklapt en er een aantal jaar sprake was van een machtsvacuüm. Zo was er bijna een jaar lang geen alternatief voor de MLS, waardoor deze, ondanks de extreme standpunten, een monopolypositie had.⁸⁵ In maart 1971 werd de USN opnieuw opgericht als (linkse) tegenpool van de MLS en in oktober van dat jaar voegden een aantal bonden van verschillende faculteiten zich samen tot de 6-oktobergroep. Deze laatste was ergens in het midden te positioneren tussen de MLS en de USN en werd gesteund door de redactie van het NUB.⁸⁶

Vooraf de 6-Oktobergroep werd in de beginjaren populair onder veel studenten door de acties die ze in 1971, 1973 en 1974 organiseerden. Ze protesteerden tegen het benoemingsbeleid van de KU dat in hun ogen Marxistische wetenschappers discrimineerde waardoor het hen onmogelijk werd gemaakt om hogerop te klimmen. De MLS, dat niet in staat bleek om grote groepen mensen te inspireren, viel toen al snel uiteen. De 6-Oktobergroep werd daarnaast ook gezien als een praktischer en minder extreem alternatief voor de MLS, onder meer omdat ze studeren en de universiteit *an sich* niet afwezen maar dit in dienst wilden stellen ten behoeve van het volk. Echter, na de hoogtijdagen in 1973 en 1974 verloor ook deze groep al snel aan populariteit. De bezettingen waren voor veel mensen alsnog te extreem en wisten vaak niet het beoogde doel te bereiken.⁸⁷ Binnen korte tijd klapte het bondssysteem uit elkaar en eind 1974 was alleen de USN nog over.

Zij kende tussen de heroprichting in 1971 en het einde van de MLS en de 6-Oktobergroep in 1974 een rustig begin. Tijdens de acties in die periode namen ze verschillende standpunten in waarbij ze de ene keer kritiek gaven en de andere keer lovend waren over de acties. Echt actief werden ze pas vanaf de protesten tegen de verhoging van het collegegeld naar f1000, waarbij duidelijk werd dat het concept van een echte politieke studentenvakbond successen kon bereiken. Bij de Unie stond het begrip pluriformiteit centraal. Dit hield in dat er in het wetenschappelijk onderwijs aandacht moest zijn voor zoveel mogelijk wetenschappelijke visies. Dit kwam er vooral op neer dat ze streden voor het belang van een Marxistische wetenschapsvisie, maar ook dat ze tegen de katholieke grondslag waren. Daarnaast verzorgde de USN tussen 1970-1980 voor het grootste deel de studentleden in de UR. Het verschil met de 6-Oktobergroep en de MLS is dus dat de USN de zaak veel politieker en gematigder aanpakte.

---

⁸⁴ J. Janssen, P. Voestermans, *Studenten in beweging*, 177.

⁸⁵ De MLS streefde uiteindelijk naar een 'socialistische maatschappij onder de diktuur van het proletariaat.'

⁸⁶ Janssen, Voestermans, *Studenten in beweging*, 182.

⁸⁷ Ibid.

Ondanks dat ze ook bezettingen organiseerden of ondersteunden probeerden ze voornamelijk via officiële organen inspraak te krijgen. Daarnaast brachten ze ook in een aantal nota's, of *cahiers*, hun standpunten naar voren.⁸⁸ Ondanks de veelbelovende jaren zou ook de USN uiteindelijk vrij roemloos ten onder gaan. Na 1978 daalde de interesse onder studenten snel, onder meer omdat de werkwijze van de USN veel tijd kostte en in 1980 werd het door een kleine vergadering van minder dan 25 man wegens gebrek aan animo opgeheven.⁸⁹

De laatste studentenbeweging van enig formaat was het Aktiecommittee Katholieke Universiteit, beter bekend als AKKU. Het was ontstaan tijdens een bezetting van de aula tegen de invoering van de Tweefasenstructuur in april 1980.⁹⁰ Het wilde functioneren als een soort uitvalsbasis van de studentenbeweging, die inmiddels versplinterd was. Het had dan ook geen eigen politieke agenda en bood voornamelijk ondersteuning in de vorm van informatie en de mogelijkheid om te printen en kopiëren. Later werd getracht om de vereniging een intrinsiek-activistische insteek te geven, maar dit lukte zelden. Tekenend is een reactie aan het KUNieuws op de vraag waarom er geen protesten werden opgezet tegen een op handen zijnde collegegeldverhoging. 'Die aangekondigde verhoging is natuurlijk heel vervelend, maar voor ons is het niet meteen het belangrijkste. De totstandkoming van een adequate studiefinancieringsregeling komt voor ons op de eerste plaats.'⁹¹ De activisten van '73/'74 zouden zich in hun spreekwoordelijke graf omdraaien.

Studentenacties, een overzicht

Om te kijken of de omslag in de studentenbeweging ook terug te zien is in het aantal acties, is er een lijst opgesteld van alle bezettingen tussen 1970 en 1985 in tabel 2.1. Een overzicht waarin alle acties werden uitgesplitst was onmogelijk om foutloos samen te stellen omdat de protesten ontzettend gevarieerd konden zijn, zowel in de grootte als in soort. De gegevens van '70/'71 zijn ontleend aan berichten uit het NUB. Gegevens van de latere jaren zijn uit het KUNieuws gehaald.

Uit de gegevens wordt het duidelijk dat het hoogtepunt van alle acties tussen '73/'74 en '78/'79 lag, hoewel er onderling ook grote verschillen konden zijn en van een constante beweging was dan ook geen sprake. Zo was er in '74/'75 na het piekjaar slechts één bezetting.

---

⁸⁸ In niet minder dan acht cahiers die tussen 1972 en 1977 werden gepubliceerd beschreven ze desbetreffende kwestie. Deze nota's hadden vaak meer dan 100 pagina's en werden gekenmerkt door een uitgekende argumentatie en methodiek.

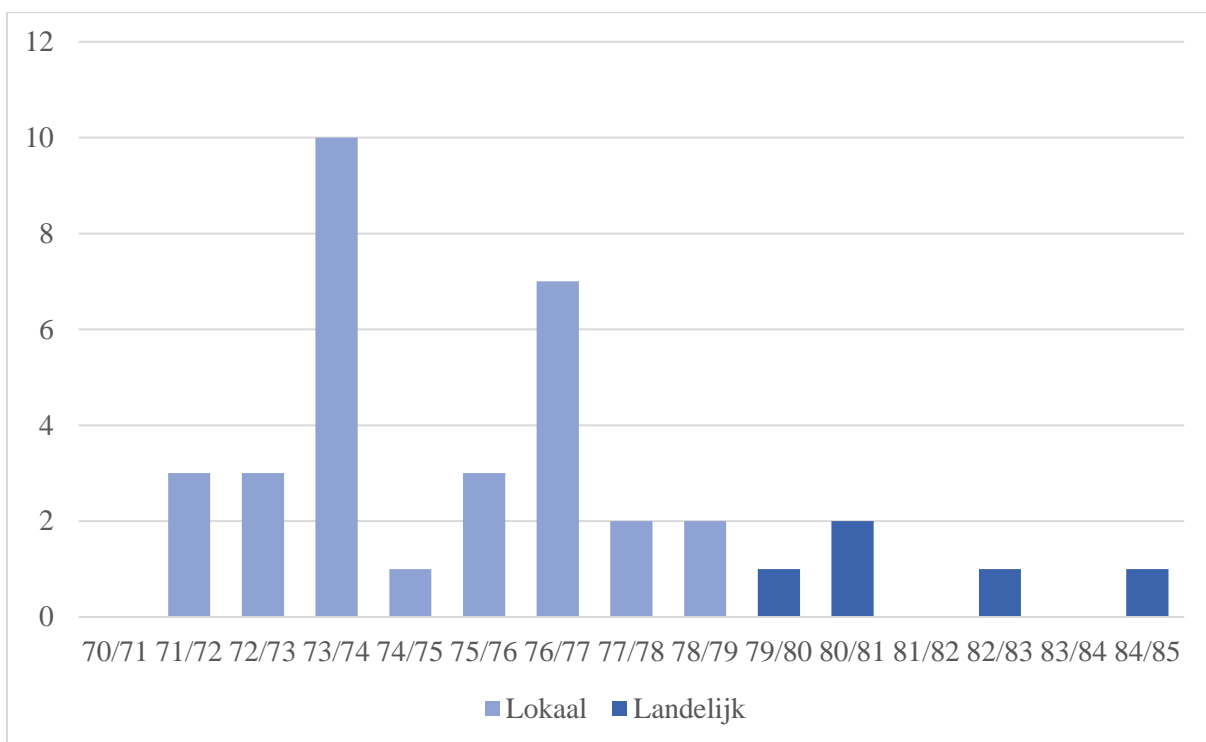
⁸⁹ 'De USN doet het licht uit en gaat slapen,' in: *KUNieuws*, 8-2-1980.

⁹⁰ 'Bezetting tegen Tweefasenstructuur', *Tegenspraak* (jun. 83) 3.

⁹¹ 'Nog geen acties tegen collegegeldplannen,' in: *KUNieuws*, 17-09-82.

Vrijwel alle protesten uit deze periode waren tegen de universiteit gericht maar konden ver uiteenlopende redenen hebben. De ene keer was het een massamanifestatie tegen het CVB-memorandum, de andere keer was het een kleinschalige bezetting vanwege een te ingewikkeld kandidaatsprogramma. Er was één bezetting die onder meer van toepassing was op de katholieke grondslag. Deze vond plaats in oktober 1975 en bestond uit ca. 450 studenten. De grondslag was echter slechts een van de drie onderwerpen waarover geprotesteerd werd. Qua bezettingen steken '73/'74 en '76/'77 er met kop en schouders bovenuit.

TABEL 2.1 Overzicht van alle bezettingen tussen '70/'71 en '84/'85 in aantallen. Voor exacte cijfers, zie bijlage III.

In de tabel komt treffend naar voren hoe de studentenbeweging na '78/'79 snel minder actief wordt en daarnaast ook de aandacht verlegd. Bezettingen tegen de KU zelf komen niet meer voor, maar worden georganiseerd vanwege landelijke maatregelen waar de studenten de dupe van zijn, zoals het verhogen van het collegegeld of de invoering van de Tweefasenstructuur. Het is verder nagenoeg onmogelijk om te bekijken welk effect de bezettingen hadden. Het bestuur van de universiteit zou immers nooit toegeven dat dit het geval was, zelfs al had het meegespeeld. Bij enkele thema's zou een vermoeden geuit kunnen worden. Zo werd de poging van het College van Bestuur eind 1977 om een soort tuchtrecht op de universiteit in te richten met succes afgewend in de Universiteitsraad. Hieraan waren flinke protesten en bezettingen

voorafgegaan. Men moest zelfs een keer de vergadering onderbreken vanwege de luide protesten.

2.4 – Conclusie

Concluderend kan er gesteld worden dat er tussen 1968 en 1972 op bestuursniveau ontzettend veel is veranderd op de universiteit. Van het oude model waar de hoogleraren de lakens uitdeelden ging de Universiteit naar een nieuwe bestuursvorm waarin zowel het wetenschappelijk personeel, studenten, overig personeel en buitenuniversitaire personen inspraak hadden. Ondanks een betrekkelijk stoeve start begon de UR al snel te winnen. Kritiek vanuit studenten kwam voornamelijk vanuit een aantal (bijzonder) mondige USN-leden, maar ook dat verdween na verloop van tijd.

De twee beschreven conflicten tussen de UR en het SB legden echter duidelijk de punten bloot waarop de KU verschilde ten opzichte van de rijksuniversiteiten. Door zich te beroepen op de statuten had de stichting het vermogen om op bepaalde, niet onbelangrijke, vlakken iedere invloed van de Universiteitsraad teniet te doen. Dat het democratiseringsrapport, dat door een overweldigende meerderheid van de UR werd gesteund, zonder concessies terzijde werd gelegd, was tekenend voor de gigantische afstand die er op sommige vlakken bestond tussen deze twee bestuursorganen. Verder, het conflict over het BUR-lid was op zichzelf geen heel groot punt, maar was achteraf bekeken een teken aan de wand voor de manier waarop de UR behandeld zou worden met betrekking tot *Meer dan een naam*.

Wat de studentenacties betreft komt de conclusie overeen met de eerder geconstateerde opkomst en ondergang van de protestgeneratie. Vooral de jaren zeventig kon af en toe een flink roerige periode zijn, waarbij bezettingen op een gegeven moment aan de orde van de dag waren en soms maandenlang konden duren.⁹² Wat de specifieke invloed van de protesten was is niet onderzocht, maar dat deze zeker hun weerslag hadden op het universiteitsbestuur kan niet ontkend worden.

---

⁹² Voornamelijk in maart en april 1977 ontstond er een soort domino-effect toen de doorlopende bezettingen van Geografie de andere studenten aanzetten om hun faculteit ook te bezetten. Geografie is uiteindelijk bijna twee maanden bezet geweest!

3 – De katholieke kwesties

Discussie over de K waren er tussen 1970 en 1985 waarschijnlijk genoeg. Doorgaans bleven deze beperkt tot gesprekken op de werkvloer en af en toe een opiniestuk in een van de universiteitsbladen. Men kon voor of tegen het oprichten van een Katholiek Studiecentrum zijn, maar sprong hiervoor niet op de barricades. Wanneer de grondslag op het personeelsbeleid betrekking had, veranderde de zaak. Dit gebeurde drie keer, te weten in '71/'72, '75/'76 en '84/'85. De manier waarop de discussie over dit onderwerp plaatsvond en welke gevolgen het had was tekenend voor de ideologische ontwikkelingen tijdens deze periode.

3.1 – Het rapport Schillebeeckx

Aanleiding

Op 25 maart 1966 verscheen in het Nijmeegs Universiteitsblad een stuk van de sociologiestudent Jacques Nas waarin hij het katholieke karakter van de KU aan de kaak stelde. Het ging hem daarbij vooral om het probleem tussen de maatschappelijke functie van de wetenschapper in verhouding tot diens waardeoriëntaties. Op de KU werd de student aangeleerd dat hij zich voor de ontwikkeling van zijn waardeoriëntaties moest richten op de Openbaring en de katholieke theologie, maar volgens Nas was dit slechts een zwevend predicaat waarmee alles goedgepraat kon worden. Als voorbeelden noemde hij onder andere de kwesties rondom apartheid in Zuid-Afrika, het socialisme, de doodstraf en dienstweigering. Allemaal zaken waar je middels de theologie zowel voor- als tegen kon zijn. Dit zinledige predicaat werkte volgens Nas bij wetenschappers een 'onverantwoorde luiheid t.a.v. het expliciteren van hun mening in de hand.' Tegelijkertijd constateerde hij dat anno 1966 de eerste studenten zich duidelijk begonnen af te zetten tegen de katholieke insteek van de universiteit. 'Als ik het goed zie dan zullen de Nijmeegse studenten die al jarenlang de fraaie idealen voor zoete koek geslikt hebben, gelachen hebben om de verhalen uit 1923, of er hun schouders over hebben opgehaald, het probleem nu eens serieus gaan aanpakken.'⁹³

Hoewel het NUB al langer bekend stond als een criticus van de confessionele grondslag was er nog niet eerder een dergelijk artikel in de studentenkrant verschenen. Het was slechts een aanzet tot nadenken, maar de senaat nam het artikel uiterst serieus en vond er de aanleiding in om een commissie op te richten die de taak had om onderzoek te doen naar de toekomst van

---

⁹³ 'Hoe katholiek is deze universiteit?', *NUB* (25-3-66) 5-6.

de confessionele aard van de KU. Aldus geschiedde, en december 1970 publiceerde de commissie onder leiding van de theoloog Schillebeeckx het rapport *Katholieke Universiteit?*⁹⁴

‘We blijven dus katholiek.’

In het rapport werd geconcludeerd dat de originele doelstellingen van de KU uit 1923 niet meer actueel waren. De universiteit hoefde het katholieke deel van de Nederlandse samenleving niet meer wetenschappelijk te emanciperen, dit was immers al in grote mate gebeurd. Daarnaast moest de relatie tussen de universiteit en katholiek Nederland nogmaals onder de loep worden genomen. Welke rol speelde de KU anno 1971 nog? De commissie besloot dat, indien men de K van KU wilde behouden, de officiële doelstellingen aangepast moesten worden. Daarnaast moest er binnen de universiteit een duidelijk draagvlak zijn. Over het algemeen bleef de nota vrij vaag en het kon op meerdere manieren geïnterpreteerd worden.

Bij de eerste behandeling van het rapport in november 1971 interpreteerde Rector Magnificus Van der Grinten het rechttoe-rechtaan. ‘We blijven dus katholiek.’⁹⁵ Hij stelde een werkgroep in die moest onderzoeken hoe dat betrekking zou hebben op het katholieke draagvlak binnen de universiteit. De groep concludeerde dat het gevolgen zou hebben voor het personeelsbeleid: ‘Onderwijs en wetenschapsbeoefening zal in het kader van een katholieke universiteit voor een overwegend deel door katholieken dienen te geschieden.’⁹⁶ Bij benoemingen moest de katholiciteit van een kandidaat ‘een factor van gewicht zijn’ en katholieken zouden over het algemeen de voorkeur krijgen. Voor studenten gold dit overigens niet, aangezien vanaf de oprichting in 1923 studenten van alle gezindten welkom zijn geweest op de Katholieke Universiteit. Binnen de senaat was er echter grote verdeeldheid over de bevindingen van de werkgroep. Zo werden er vraagtekens gesteld bij de uitvoerbaarheid van de nota en werd er geconstateerd dat de verschillende faculteiten onderling zoveel verschilden dat er niet één beleid uitgevoerd kon worden. Na lang beraad ging de Senatus Contractus over tot stemming, waarbij het rapport uiteindelijk met 6 tegen 4 werd weggestemd.

De datum waarop dit rapport werd behandeld is van groot belang. Eind 1971 zat het bestuur van de KU nog in de fase van het AVR en het was daarom nog niet aangepast aan de WUB. Het oude bestuur, in de vorm van een enkel uit hoogleraren bestaande Senatus Contractus, zou pas vanaf 1972 worden opgedoekt, maar had over deze kwestie nog het laatste woord. Het

---

⁹⁴ Schillebeeckx, E.C.F.A., e.a.: *Katholieke Universiteit? Kritische reflectie over eigen karakter en functie van de Katholieke universiteit te Nijmegen*, (Paul Brand: Bussum 1971).

⁹⁵ Schreuder, 224.

⁹⁶ Ibid.

resultaat van deze vergadering werd nooit officieel besproken in de Universiteitsraad. Raadsleden Bierkens en Meuwissen stelden nog voor om dit wel te doen, maar dit is, ondanks toezegging van de voorzitter, nooit gebeurd!⁹⁷ Wat de reden hierachter was is niet te achterhalen, wellicht is men het simpelweg vergeten. Het heeft er echter wel voor gezorgd dat een eerste poging van katholieke inmenging op het personeelsbeleid niet door studenten of raadsleden, maar door hoogleraren in de Senatus Contractus is tegengehouden.

Wat betreft de invloed van studenten kan het bondig worden gehouden. In de oktobereditie van het NUB was er één artikel op de allerlaatste pagina waaruit vooral bleek dat ze de confessionaliteit een uiterst onbelangrijke zaak voor oude mannen vonden. De verwachting was dat de kwestie binnen een aantal jaar een natuurlijke dood zou sterven.⁹⁸ Het KUNieuws bood iets meer aandacht en publiceerde drie artikelen over het onderwerp. Hiervan waren de eerste twee opiniestukken die zich tegen enige vorm van confessionaliteit op de universiteit richtten en de derde was een verslag van het congres dat omtrent de publicatie van het rapport werd gehouden.⁹⁹ Voor de studenten was het dus geen zaak van groot belang.

3.2 – Katholiek personeel, of niet?

Aanleiding

In 1974 had de Universiteitsraad een commissie ingesteld die de aanbevelingen van het rapport Schillebeeckx moest concretiseren. Dit omdat het rapport onder meer de aanbeveling had gedaan om een centraal instituut op te richten dat zich op katholieke wetenschapsvragen zou focussen. Dit zou het latere Katholiek Studiecentrum worden. De werkgroep van de UR gaf de eerste aanzet tot het oprichten van het studiecetrum, maar concludeerde echter ook dat een dergelijk instituut op zichzelf niet genoeg was. Om de K van de KU te legitimeren diende het een zeker draagvlak onder het personeel te hebben, waardoor de kwestie van het personeelsbeleid weer op tafel werd gebracht.¹⁰⁰ De commissie had overigens een opmerkelijk argument voor het behoud van de grondslag. Het bijzondere karakter van de universiteit diende namelijk gehandhaafd te worden omdat ‘daarmee een grotere vrijheid van staatsinvloed wordt gegarandeerd dan bij de rijksuniversiteiten het geval is.’¹⁰¹ Van ideologische redenen was dus

---

⁹⁷ UR, Notulen Universiteitsraadsvergadering, 5-10-71.

⁹⁸ ‘Katholieke intellectuelen een dagje uit’, *NUB* (08-10-71) 11-12.

⁹⁹ ‘Het rapport Katholieke Universiteit’ in: *KUNieuws*, 10-09-71; ‘Nijmeegse universiteit of katholieke universiteit?’ in: *KUNieuws*, 01-10-71; ‘Katholieke Universiteit? Congres van het Thijmgenootschap’ in: *KUNieuws*, 08-10-7.

¹⁰⁰ Schreuder, 234.

¹⁰¹ ‘U-Raad beslist binnenkort over het ‘katholiek studiecetrum’’ in: *KUNieuws*, 31-5-75.

niet per se sprake, de bijzondere status van de KU was in de ogen van de commissie voornamelijk een praktische.

De conclusie van de commissie was natuurlijk koren op de molen van het College en de Stichting, die de zaak na 1971 hadden laten rusten, maar er nog niet klaar mee waren. Het CVB stelde in de zomer van 1975 een memorandum op waarin ze betoogden dat het van belang was dat bij een gelijke sollicitatie de katholiciteit van de kandidaat de doorslag kon geven. Het was overigens opmerkelijk dat het hoofd van de UR-commissie, Steggerda, in 1971 in de Senatus Contractus nog tegen een dergelijk personeelsbeleid had gestemd. Hetzelfde gold voor Van Iersel, die nu als lid van het CVB eindverantwoordelijke was voor het memorandum.

Het College wist dat de situatie bij veel mensen erg gevoelig lag. Zo bestond er de angst dat nieuw personeel één of andere vorm van verklaring moest afleggen, of dat er door een katholieke selectieprocedure niet-katholieke talenten de deur werden gewezen op grond van hun gebrek aan confessionaliteit of loyaliteit. Daarom dekte het CVB zich in het memorandum al in door te zeggen dat zich terughoudend wilde opstellen en slechts het doel had om een principe te bevorderen.¹⁰² Zo wilden ze bijvoorbeeld niet eens per se een meerderheid aan docenten die het katholieke aspect van de universiteit actief ondersteunden; het moesten er gewoon 'genoeg' zijn. 'Dat laatste (het dragen van, en gestalte geven aan het katholieke karakter, .red) is alleen mogelijk wanneer alle personeelsleden het katholieke karakter van de universiteit respecteren en een voldoende aantal leden in het bijzonder van het docerend personeel medewerking willen verlenen aan academische activiteiten, die met het katholieke karakter van de universiteit verband houden.'¹⁰³ En zo kwam het bestuur op het besluit om bij een eventuele gelijkwaardige sollicitatie te kiezen voor de kandidaat die de confessionele signatuur van de universiteit onderstreepte.¹⁰⁴

Een kil ontvangst

Nog tijdens de zomervakantie, in augustus 1975, verstuurde het college het memorandum ter inzage naar alle faculteiten, die vervolgens voor half september een reactie konden opsturen. Van een bijzonder positieve ontvangst kon niet worden gesproken omdat enkel Rechtsgeleerdheid en Geneeskunde in zijn geheel achter het memorandum stonden, waarbij eerstgenoemde het zelfs wilde uitbreiden.¹⁰⁵ De faculteit van Godsgeleerdheid stond in principe

---

¹⁰² Schreuder, 235.

¹⁰³ Memorandum College van Bestuur, *Het principe, dat aan dit standpunt ten grondslag ligt*, Augustus 1975.

¹⁰⁴ *Antwoord van het College van Bestuur aan de Universiteitsraad* (Bijlage 623, 14 januari 1975) 8-9.

¹⁰⁵ Reactie faculteit der Rechtsgeleerdheid op het Memorandum van het College van Bestuur, 12-9-1975. Reactie faculteit der Geneeskunde en Tandheelkunde, 16-9-1975. Omdat het niet-docerende personeel ook deelnam aan

achter het idee van het memorandum, maar uitte kritiek op de uitvoerbaarheid van een dergelijke richtlijn, waarbij de helft van het faculteitsbestuur het memorandum zo vaag vonden dat het ‘niet bijdraagt tot het opheffen van de verlegenheid die het zelf signaleert op blad 5 onder 3.2 regel 6.’¹⁰⁶ Daarnaast wilden ze o.a. graag weten wat ‘katholiek’ specifiek inhield en hoeveel precies ‘voldoende personeelsleden’ waren. De faculteit van Wiskunde en Natuurwetenschappen vond een actief beleid omtrent het katholieke karakter ‘een normaal te achten uitvloeisel van het arbeidskontraat van elk personeelslid,’¹⁰⁷ maar vond dat het belang van de levensbeschouwing per faculteit verschilde en vond het memorandum daarnaast te vaag. Bij Aardrijkskunde dachten ze er hetzelfde over.¹⁰⁸ De Centrale Interfaculteit was van mening dat de discussie omtrent de katholieke grondslag nog niet intern was afgerond waardoor een universiteits-breed beleid met betrekking tot dit onderwerp nog te prematuur was en ze geen officieel standpunt in wilden nemen.¹⁰⁹ De faculteit van de Sociale Wetenschappen gaf een kort en duidelijk antwoord waarin ze zeiden dat bij hun faculteit enkel de wetenschappelijke kwalificaties van belang waren bij een sollicitatie en dat ze daarom niet van plan waren om de levensovertuiging mee te nemen in een besluit.¹¹⁰ De Algemene Bond van Ambtenaren (ABVA) van de KU wees het memorandum stellig af op de grond van discriminatie.¹¹¹

Aan de kant van de studenten kwam de USN, geheel in stijl, met een brochure van bijna veertig pagina’s waarin ze haar mening, na een uitgebreide uiteenzetting over de geschiedenis van de KU en de manier waarop de katholieke grondslag had gezorgd voor een wetenschappelijk isolement, uiteenzette. Een katholiek benoemingsbeleid zou de noodzakelijke pluriformiteit van de wetenschap in gevaar brengen en op die manier het niveau van onderzoek aan de KU omlaag halen.¹¹² USN-lid Paul Scheffer bood tijdens de raadsvergadering van 28 oktober ook nog eens, naar eigen zeggen, 1500 handtekeningen van studenten tegen het memorandum aan. Daarnaast vond er op 22 oktober 1975 een bezetting van de Aula plaats door een groot aantal studenten. De katholiciteit was echter slechts één van de drie kwesties waartegen men protesteerde. De andere twee waren vanwege benoemingsperikelen bij een Marxistisch hoogleraar en een vernietigingsbesluit van het SB.¹¹³

---

bestuursraden achtte het faculteitsbestuur van Rechtsgeleerdheid het noodzakelijk dat ook zij werden onderworpen aan vragen over confessionaliteit.

¹⁰⁶ Reactie van de faculteit der Godgeleerdheid, 11-9-1975.

¹⁰⁷ Reactie van de faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen, 23-9-1975.

¹⁰⁸ Reactie van de Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie, 26-9-1975.

¹⁰⁹ Reactie van de Centrale Interfaculteit, 8-10-1975.

¹¹⁰ Reactie van de faculteit der Sociale Wetenschappen, 16-9-1975.

¹¹¹ Reactie van de ABVA-groep KU, 18-9-1975.

¹¹² C. Jorissen, P. Scheffer, *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 1*, 24-31.

¹¹³ ‘Aula bezet’ in: *KUNieuws*, 25-10-1975.

In de Universiteitsraadvergadering van 28 oktober zou de kwestie uitvoerig aan bod komen. Vanwege de verwachte spanningen was er een grote opkomst van toeschouwers, maar het debat werd echter ‘een vrij matte aangelegenheid.’¹¹⁴ De reden hiervoor was het feit dat het College vanwege de overwegend negatieve reacties vanuit de gehele universitaire gemeenschap al op 23 oktober een herzien standpunt had gepubliceerd waarin het begrip ‘richtlijn’ was veranderd in ‘verzoek’. Dit was een veel zwakkere bepaling en hield onder meer in dat faculteiten zich niet per se aan de wensen van het CVB en het SB hoefden te houden. De discussie in de Universiteitsraad was daarom voornamelijk een opsomming van argumenten vanuit alle partijen, waarna werd overgegaan op een *agree to disagree* omdat het nu toch niet veel meer uitmaakte. De kwestie werd op deze manier voor een aantal jaren afgesloten. Het SB en het CVB waren in ieder geval tevreden met het feit dat hun plan niet helemaal was afgeschoten en ze hoopten erop dat ze het in de niet al te verre toekomst nog eens konden proberen.¹¹⁵

Het is ingewikkeld om te bepalen wat precies de invloed van de bezetting en de publicatie van de USN was op het besluit van het CVB om hun standpunt af te zwakken. De bezetting vond immers plaats op woensdagavond 22 oktober en het nieuwe standpunt kwam al de dag erna. Het is dus onwaarschijnlijk dat de bezetting nog van enige invloed is geweest op de standpuntbepaling. De verklaring voor het standpunt kwam nadat het CVB ‘kennis had genomen van de adviezen van het College van Decanen, de Universiteitsraadcommissie Confessionaliteit, de faculteiten en andere universitaire organen en van de standpunten en meningen van diverse leden van de universitaire gemeenschap.’¹¹⁶ Het grootste deel van de discussie in het NUB en KUNieuws vond ook plaats in november en december, na de oktobervergadering van de UR.

Het moet daarnaast ook benoemd worden dat de UR-commissie Confessionaliteit bijna unaniem voor het memorandum van het College stemde. Enkel raadslid Vossen was tegen en had een tegenrapport opgesteld. De meningen binnen de UR waren verdeeld, maar omdat er nooit officieel is gestemd kan er niet worden vastgesteld hoe de verdeling precies in elkaar zat.¹¹⁷ De Universiteitsraad speelde dus geen doorslaggevende rol bij de kwestie van het Memorandum. Feit is dat het besluit van het College om zich terug te trekken gemotiveerd was door de terughoudendheid van de meeste faculteiten, de ABVA-groep en wellicht ook de

---

¹¹⁴ ‘De universiteit debatteert verder over katholiciteit’ in: *KUNieuws*, 01-11-75.

¹¹⁵ Schreuder, 241.

¹¹⁶ ‘De universiteit debatteert verder over katholiciteit’.

¹¹⁷ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering 28-10-75.

brochure van de USN. De bezetting van de aula vond waarschijnlijk te laat plaats om nog van invloed te zijn op het standpunt van het CVB, als het überhaupt al invloed zou hebben.

3.3 – Meer dan een naam

Veranderde tijden

Na de relatief rustige periode vanaf 1976 laaide in de eerste helft van de jaren tachtig het debat omtrent het benoemingsbeleid wederom op. De rumoerige jaren zeventig waren voorbij, de bezettingsdrang van de studenten was grotendeels overgewaaid en het politieke klimaat was gedraaid. In de vroege jaren tachtig waaide er een nieuwe wind door de Katholieke Universiteit Nijmegen, eentje die het katholieke karakter weer op de kaart moest zetten.¹¹⁸ Een belangrijk verschil met het debat uit de eerste helft van de jaren zeventig was dat het belang van de katholieke signatuur inmiddels vast stond. Het was nu niet meer de vraag óf de KU wel katholiek moest blijven, maar hoe dit het beste ingevuld kon worden.¹¹⁹

In 1983 kwam het SB erachter dat de gewenste benoemingsprocedure van het CVB uit 1975 helemaal niet werkte. Katholiciteit kwam tijdens sollicitaties nauwelijks ter sprake en het maakte ook vaak niets uit. De laatste vijf jaar had slechts 57 procent van de nieuw-benoemden gezegd katholiek te zijn. Het SB achtte daarom een standpuntbepaling noodzakelijk.¹²⁰ Het CVB ging meteen aan de slag en bracht in december 1984 de beleidsnota *Meer dan een naam* uit. Deze keer was het niet de bedoeling dat er een discussie zou komen, de nota was immers simpelweg het standpunt van het College.¹²¹ Een groot verschil ten opzichte van het memorandum uit 1975! Daarnaast zei de nota voort te borduren op de conclusies van de commissie Schillebeeckx (1971) met betrekking tot de legitimatie van de grondslag. Ondanks dat deze rapporten al meer dan tien jaar oud waren tijdens het verschijnen van *Meer dan een naam*, werd de katholieke grondslag zonder discussie vastgesteld, iets dat in de eerste alinea werd benadrukt: ‘In de nota is ervoor gekozen de gegevenheid van de katholieke grondslag van de Katholieke Universiteit niet ter discussie te stellen. Dit omdat bestuurlijk gezien zo’n discussie als weinig zinvol wordt ervaren, maar ook op basis van de overtuiging dat de KU als universiteit op katholieke grondslag ook in de toekomst een belangrijke rol en functie kan vervullen.’¹²²

---

¹¹⁸ J. Nuchelmans, ‘Het Nijmeegse universitaire bestuursmodel’ 38.

¹¹⁹ Schreuder, 395.

¹²⁰ Schreuder, 394.

¹²¹ College van Bestuur, *Katholieke Universiteit Nijmegen, meer dan een naam. De identiteit in relatie tot de grondslag* (december 1984) 2.

¹²² College van Bestuur, *Meer dan een naam*, 1.

Hoewel het college aan het werk was gegaan vanwege de kwestie rondom het benoemingsbeleid, ging het uiteindelijke rapport veel verder dan alleen dat. Zo had de nota als doel 'een beleid uit te stippelen als aanzet tot een verdere profilering en operationalisering van de identiteit.'¹²³ Wanneer de redenen voor en aanleidingen tot het opstellen van het rapport worden opgesomd is er een bijzondere aandacht voor de veranderde maatschappij sinds de gebeurtenissen van de jaren '70. Het College van Bestuur signaleert hierbij een tendens binnen de Nederlandse samenleving waarbij zaken als herbezinning, religiositeit, confessionaliteit, menselijke waarden en normen en zinbeleving steeds belangrijker worden.¹²⁴

Inhoud en reactie

Het rapport sprak klare taal: 'Zowel ten aanzien van het wetenschappelijk onderzoek als ten aanzien van het wetenschappelijke onderwijs en de maatschappelijke dienstverlening zal de grondslag een belangrijke richtinggevende factor zijn bij het stellen van prioriteiten, het maken van keuzes en het opstellen van programma's.'¹²⁵ Niet eerder werd de grondslag geëxpliciteerd als een belangrijke richtinggevende factor bij het opstellen van programma's. Ook werd de kwestie over de loyaliteit in de nota verder uitgebreid in vergelijking tot het memorandum: 'De opvatting is wel dat – zoals dat overigens voor iedere organisatie geldt – van alle leden van de universitaire gemeenschap, studenten en personeel, mag worden gevraagd dat zij loyaal zijn met betrekking tot de grondslag. Dat wil voor studenten zeggen, dat zij bij hun inschrijving zich er rekenschap van geven toelating te vragen tot een instelling van bijzonder wetenschappelijk onderwijs op katholieke grondslag. Voor de personeelsleden betekent dit, dat zij de grondslag van de organisatie aanvaarden als kader voor hun eigen functioneren binnen die instelling.'¹²⁶ Daar waar het memorandum dus enkel van toepassing was op het docerend personeel en spreekt deze nota over 'de personeelsleden'. Daarnaast werd de invloed van de grondslag verder uitgebreid: 'Dit betekent, dat de grondslag van invloed moet zijn op het studentenbeleid, het personeelsbeleid en het benoemingsbeleid.'¹²⁷

Het rapport gaf blijk van geleerde lessen uit het verleden. Zo hebben ze ondervonden dat de verschillende faculteiten onderling zoveel konden verschillen m.b.t. de grondslag dat er geen algeheel beleid uitgestippeld kan en zal worden. *Meer dan een naam* gaf daarom 'indicaties over de richting, algemene kaders en voorwaarden,' waardoor ze 'de koers voor een

---

¹²³ Ibid., 14.

¹²⁴ Ibid., 8.

¹²⁵ Ibid., 12.

¹²⁶ Ibid., 16.

¹²⁷ Ibid., 19.

verder ontwikkelingsproces uitzetten.’¹²⁸ Dit werd ondersteund door een speerpuntenbeleid, geconcretiseerd door een activiteitenplan. Daarnaast stelde het rapport dat er in het onderwijs aandacht moest worden besteed aan religieuze zaken in het onderwijs. Dergelijke uitspraken laten wederom zien dat anno 1984 het tij gekeerd was. In 1975 zouden zulke beleidspunten ongehoord zijn geweest!

Vanuit de faculteiten kwamen vooral lauwe reacties. Enthousiast was eigenlijk niemand, en zelfs de faculteit Godgeleerdheid had zijn twijfels. Het bestuur zag de nota als een *tour de force* die verkeerd terecht zou kunnen komen op de, in hun ogen, onvruchtbare bodem van de universiteit.¹²⁹ De Interfaculteit – het thuishonk van filosofie – achtte het echter onjuist om zich te laten leiden door één ideologie.¹³⁰ Vanuit hun oogpunt was het dan onmogelijk om kritisch en autonoom onderzoek te doen, toch werd de nota niet in zijn geheel afgewezen. Enigszins opmerkelijk is dat andere faculteiten niet of nauwelijks reageerden, waaronder bijvoorbeeld de van oudsher opstandige Faculteit der Sociale Wetenschappen.¹³¹ De Bètafaculteit merkte voornamelijk op dat ze de verwachting hadden dat een re-katholiserend project niet goed zou aarden binnen hun vakgebieden, maar waren niet per se tegen de nota.¹³² Ondanks de gematigde ontvangst was er dus ook geen faculteit écht tegen de beleidspunten van de nota.

Waar de plotselinge revitalisering van de grondslag vandaan kwam is lastig te zeggen. Zoals bekend wilde het CVB al vanaf de vroege jaren zeventig een katholiek personeelsbeleid invoeren en dat idee hebben ze nooit uit het oog verloren. Waarom het SB dan pas in '83 de aanzet gaf tot de nota blijft dan echter onduidelijk. Reeds in '79/'80 was de studentenbeweging voor het grootste gedeelte in elkaar gezakt en leek de weg vrij. Vanuit de universitaire gemeenschap kwam dan ook het vermoeden dat de nota onder meer vanwege politieke motivaties opgesteld was.¹³³ Zelfs in Den Haag hadden meerdere politici het vermoeden dat er meer achter zat dan enkel een ideologische motivatie. De Kamerleden G. den Ouden-Dekkers van de VVD en A. Lansink van het CDA hadden dit vermoeden geuit in respectievelijk de Volkskrant en de Trouw.¹³⁴ Deze beschuldigingen kwamen niet uit de lucht vallen. Zo probeerde de Katholieke Universiteit zich in 1983 op haar bijzondere karakter te beroepen in

---

¹²⁸ Ibid., 17.

¹²⁹ Schreuder, 397.

¹³⁰ Reactie van de Centrale Interfaculteit, 06-03-85.

¹³¹ Reactie van de Faculteit der Sociale Wetenschappen, 13-03-85.

¹³² Reactie van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen, 05-03-85.

¹³³ 'CVB zoekt achterban bij katholieke grondslag' in: in: *KUNieuws* 14-3-1985.

¹³⁴ 'Grondslag KU geen zaak voor politiek Den Haag' in: *KUNieuws*, 28-3-1985.

de kwestie rondom de taakverdelingscommissie van Deetman.¹³⁵ Volgens Den Ouden-Dekkers probeerde de KU met de nota haar positie als bijzondere instelling te bevestigen in het geval van nieuwe bezuinigingen. Omdat het College dergelijke beschuldigen steevast bleef ontkennen en omdat de universiteit als bijzondere instelling natuurlijk het goed recht had om meer nadruk te leggen op de confessionaliteit, is het onmogelijk om hier harde conclusies uit te trekken. Het zou echter interessant zijn om hier verder onderzoek naar te verrichten.

De nota werd in de UR besproken tijdens de vergadering van 19 maart 1985.¹³⁶ De procedurecommissie die het rapport heeft geanalyseerd gaf een negatief stemadvies. Eén van de kritiepunten had betrekking op het feit dat *Meer dan een naam* nauwelijks sprak over het memorandum van '75, terwijl deze over nagenoeg hetzelfde onderwerp ging. Tijdens het debat werd het al snel duidelijk dat de meerderheid van de raad tegen de inhoud van het rapport was. Enkel de BUR-leden stonden als groep in zijn geheel achter het rapport, gesteund door een aantal andere raadsleden. Vanuit de personeelsleden werd de motie ingediend dat 'het handhaven van deze universiteit in al zijn openheid, pluriformiteit en omvang uitdrukkelijk de voorkeur verdient boven een universiteit met een exclusief katholieke signatuur.' Deze motie werd met 19 stemmen aangenomen, ter ontsteltenis van CVB-voorzitter Van Lieshout. De reactie van het College was echter veelbetekenend: het zou, ondanks de motie van de UR, niks aan de nota veranderen en deze uitvoeren zoals ze oorspronkelijk voor ogen hadden. Dit was overigens statutair gezien hun goed recht. Ze hadden van het Stichtingsbestuur de opdracht gekregen en deze hebben ze naar tevredenheid van dat bestuur uitgevoerd. De Universiteitsraad had überhaupt geen vernietigingsbevoegdheid en kon dan ook niets doen. Bij dergelijke kwesties stond de UR simpelweg machteloos.

Dat de eens beruchte Nijmeegse studentenbeweging anno 1985 niet meer bestond kan wellicht het beste getypeerd worden aan de hand van de reactie van studenten op de, niet oncontroversiële, gang van zaken. Die was er namelijk niet. Er kwamen geen protesten, geen bezettingen en er werden geen acties van enig andere aard georganiseerd. Desgevraagd gaven studentleden van de UR hun mening in het KUNieuws, maar van een oproep tot actie was geen sprake.¹³⁷ Zelfs de studentenvakbond AKKU ondernam niets en gaf enkel te weten dat ze tegen de inhoud van de nota waren. Het is overigens niet onbelangrijk om te benoemen dat in april 1985 de universiteit nog bezet werd, alleen was dit vanwege het nieuwe beurzenplan van

---

¹³⁵ 'KU met Deetman in de clinch over taakverdeling en bijzonder karakter' in: *KUNieuws*, 09-03-83. De taakverdelingscommissie in Den Haag moest landelijke besluiten nemen over het schrappen van bepaalde studierichtingen. Om een vinger in de pap te houden probeerde de KU zich te beroepen op haar bijzondere status.

¹³⁶ UR, Notulen Universiteitsraadvergadering, 19-03-85.

¹³⁷ 'Studenten willen bijzonder karakter hooguit als facultatief bijvak accepteren' in: *KUNieuws*, 14-03-1985.

Deetman. Kennelijk was de actiegeest nog niet helemaal verdwenen van de campus, maar leefde deze op wanneer het om tastbare zaken ging.

Het College kon zijn zin ondanks een tegenstribbelende Universiteitsraad doordrukken, omdat ze in feite niet naar hen hoefden te luisteren wat betreft beleidspunten omtrent de identiteit. Dit hoefden ze in 1975 ook niet, maar destijds heerste er een ander ideologisch klimaat op de KU. Vrijwel alle reacties waren toen negatief en het bestuur zag in dat enkel kwaad bloed zou zetten om het memorandum door te drukken. Anno 1985 was de zwanenzang van de studentenbeweging tekenend voor het verdwijnen van de protestcultuur. De reacties vanuit de universiteit waren zonder meer lauw te noemen in vergelijking met een decennium eerder. De bestuursstructuur was nog identiek aan die van 1975, maar de tijd was veranderd.

3.4 – Conclusie

Tussen het rapport van Schillebeeckx en de nota *Meer dan een naam* is het College van Bestuur en het Stichtingsbestuur hun visie van een katholiek personeelsbeleid nooit uit het oog verloren. Daar waar de eerste poging werd afgeschoten en het CVB bij het tweede onder druk van de universitaire gemeenschap terugkrabbelde, wisten ze het personeelsbeleid – met daarbovenop vergaande instructies voor een herleving van de grondslag in zijn geheel – er in 1985, ogenschijnlijk zonder enige moeite, door te krijgen. In die vijftien jaar was er dan ook veel veranderd, zowel onder de bestuurders als de studenten. Ondanks de grootschalige deconfessionalisering, die zowel landelijk als op de universiteit had plaatsgevonden, was de K in KU in 1985 gerechtvaardigder dan vijftien jaar eerder.

De invloed van studenten op de besluitvorming is lastig te bepalen. Bij de nota Schillebeeckx werd het debat over de grondslag eigenlijk niet serieus genomen en was de gedachte dat het binnen enkele jaren zou uitsterven. De publicatie van het memorandum in '75/'76 tijdens de hoogtijdagen van de studentenbeweging liet hen echter inzien dat dit duidelijk niet het geval was. Wanneer gekeken wordt naar daadwerkelijke invloed moet de focus gelegd worden op de USN, die zich fanatiek inzetten voor een universiteit zonder confessionele grondslag. Schijnbaar onvermoeibaar wisten ze in korte tijd een brochure van ruim 40 pagina's uit te werken en waren ze daarnaast de vertegenwoordiging van de studenten in de Universiteitsraad. Het CVB krabbelde destijds echter vooral terug vanwege de combinatie aan reacties vanuit alle geledingen van de universiteit. De rol van de studentenbeweging was hierbij zeer waarschijnlijk dan ook niet doorslaggevend. Bij de publicatie van *Meer dan een naam* werd het duidelijk dat er van de studentenbeweging nauwelijks meer iets over was. De

studentenfractie in de Universiteitsraad was uiteraard tegen de nota, en werd hierin gesteund door de meerderheid van de raad, maar die stemming zou uiteindelijk zinloos zijn.

Als er naar de besluitvorming van de bovenstaande kwesties wordt gekeken valt er een interessante conclusie te trekken. De enige keer dat de invoering van een katholiek personeelsbeleid in zijn geheel is verworpen was bij de behandeling van de nota Schillebeeckx in 1971. Omdat het Algemeen Voorlopig Reglement nog van kracht was, was de Senatus Contractus het hoogste bestuursorgaan. Na 1972 werd het Stichtingsbestuur opgericht dat het laatste woord zou hebben over kwesties omtrent de katholieke identiteit. De hang naar katholieke intensivering kwam dan ook grotendeels vanuit hun kant, iets dat zich gedurende de jaren tachtig steeds vaker liet gelden. Concluderend kan dus gesteld worden dat de universiteit vanaf 1970/72 in flinke mate democratiseerde, behalve op het gebied van de confessionaliteit, waar juist het tegenovergestelde gold. Zelfs de hoogleraren, voorheen eenzaam aan de macht, hadden door de invoering van het Stichtingsbestuur een stuk minder inspraak over de grondslag van de KU.

Besluit

Aan het begin van dit werkstuk werd de vraag gesteld hoe de katholieke identiteit gedurende de periode 1970-1985 een steeds belangrijkere positie in ging nemen terwijl er tegelijkertijd sprake was van een landelijke deconfessionalisering, een studentenbeweging van jewelste en de democratisering van het bestuur. In de bovenstaande hoofdstukken is onder meer geïllustreerd hoe de gemiddelde student eruitzag, wat de democratisering inhield en wat de belangrijkste kwesties omtrent de grondslag waren. Het is dan ook duidelijk dat de publicatie van *Meer dan een naam* meerdere oorzaken had.

Allereerst was er geen sprake van een toenemende confessionaliteit over de jaren heen. *Meer dan een naam* werd gepubliceerd in december 1984, ruim negen jaar na het rumoer van het Memorandum. In de tussentijd was er op bestuurlijk niveau nauwelijks iets met de grondslag gedaan en kwam het op een laag pitje te staan. Het Katholiek Studiecentrum werd wel opgericht in 1978, maar de plannen waren al in '74/'75 rond. Daarnaast was er af en toe een klein incident tussen het Stichtingsbestuur en de UR, zoals bij de benoeming van het BUR-lid in 1981. Het feit dat er destijds alleen over werd gemord was waarschijnlijk al een teken aan de wand. Dat de top van de universiteit de intentie had om meer met de grondslag te doen kon men dus alleen uit een enkel interview met de Rector in 1982 en een tweetal openingsredes halen. In de tussentijd lijkt het dus alsof het CVB en het SB in stilte afwachtten tot het juiste moment om tot handelen over te gaan.

Over het algemeen genomen hadden Nijmeegse studenten al vanaf de eerste helft van de jaren '70 weinig interesse meer in de kerk. Hij stemde over het algemeen genomen op een linkse partij en er was een betrekkelijk grote kans dat hij ooit mee had gedaan aan een bezetting of een actie. De confessionele grondslag van de universiteit kon hem echter niet bijster veel interesseren. Vanwege de aard van de studentenbeweging maakte dit niet zo heel veel uit, want op het hoogtepunt kon bijna ieder punt worden aangegrepen om tot bezetting over te gaan. Dat dit voor de confessionaliteit zo gold blijkt onder meer uit het feit dat bij de bezetting van de aula het Memorandum slechts punt nummer drie van de agenda was. Wat de precieze impact van de vele bezettingen en acties tijdens de hoogtijdagen van de studentenbewegingen was geweest, is nagenoeg onmogelijk om te achterhalen. Dat ze invloed hadden op het bestuur kan evenwel niet ontkend worden, al was het maar omdat ze veel tijd opeisten. Bezettingen konden immers maanden duren en studenten gaven niet zomaar op. Zo werd het bestuur van de universiteit in de jaren '70 gedwongen tot een passiviteit omtrent de katholieke grondslag.¹³⁸

---

¹³⁸ Schreuder, 390.

De studentenbeweging heeft dus in zijn geheel, door middel van alle acties en bezettingen en dergelijke, onbewust ervoor gezorgd dat het debat omtrent de grondslag grotendeels in de ijskast werd gezet. Dat de katholiciteit voor veel studenten geen hoofdpijndossier was deed daar niets aan af.

Anno 1984 was er van de studentenbewegingen echter weinig meer over. Er vond af en toe nog een bezetting plaats, en AKKU bestond (en bestaat) nog steeds, maar deze waren niet te vergelijken met de acties van het decennium ervoor. Studenten gingen alleen nog op de barricades bij beslissingen waar ze zelf echt last van ondervonden. Tegen *Meer dan een naam* werd geen enkel moment en op geen enkele manier geprotesteerd. Een paar maanden later deden ze dit wel tegen de bezuinigingsmaatregelen van minister Deetman. De studentenfractie in de UR ging echter door waar de rest stopte. Samen met onder meer de personeelsfractie stemden ze de nota weg. De beperkingen van de daadwerkelijke macht van de UR werden echter pijnlijk blootgelegd toen het CVB, hoewel enigszins ontsteld, mededeelde dat ze het beleid alsnog naar de letter gingen uitvoeren.

Het grootste verschil tussen een bijzondere en rijksuniversiteit wordt hiermee duidelijk. De hoofdtak van het Stichtingsbestuur – het bewaken van de identiteit van de KU – klonk redelijk onschuldig, maar het kon in feite worden gebruikt om grote invloed uit te oefenen. Een nota als *Meer dan een naam* had immers, vanuit de confessionele grondslag, ook impact op het personeelsbeleid. Dat ze daarnaast drie van de vijf CVB-leden (waaronder de rector) en alle zeven BUR-leden in de UR konden toewijzen zorgde ervoor dat ze een grote vinger in de pap hadden. Hun bevoegdheid om besluiten te vernietigen en statuten op te stellen was in feite een zekere onaantastbaarheid. De enige manier waarop één van hun beslissingen tegen kon worden gehouden, was als nagenoeg de hele universiteit zich tegen hen keerde. Dit was onder meer het geval bij het memorandum in '75. Wanneer dit niet gebeurde, in '84/'85, konden ze hun zin tegen de wil van de Universiteitsraad doordrukken.

Met de publicatie van *Meer dan een naam* was het eind van de revolutionaire jaren in Nijmegen beklonken. Hoewel de KU altijd een rode universiteit zou blijven was de hervormingsgeest verdwenen. In lijn met een veranderende samenleving bracht het een ideologisch conservatief beleid ten tonele dat zonder groot protest werd aangenomen. Het was een nota die tien jaar ervoor nog de universiteit op haar grondvesten zou laten schudden maar nu niets noemenswaardigs teweegbracht. De lange jaren zeventig waren dan toch echt voorbij.

Bijlage I – Bibliografie

Archivalia

Archief College van Bestuur, Radboud Universiteit Nijmegen

Archief Universiteitsraad

Katholiek Documentatie Centrum

Archief Tegenspraak

Gedrukte bronnen

Academische Raad, *Zelfstandige taakvervulling van de universiteit en hogeschool* ('s-Gravenhage 1968).

Achterbergh, D., Hulshof, K., *Lustrum brosjure: de tegenkracht zal de mens moeten gaan ontwikkelen vanuit haar eigen ik* (Unie van Studenten, Nijmegen 1974).

Becker, J., Hart, de J., *Godsdienstige veranderingen in Nederland. Verschuivingen in de binding met de kerken en de christelijke traditie*, (Sociaal Cultureel Planbureau, 2006).

Boekraad H.C., Nieuwstadt, M.J. van, e.a., *Universiteit en onderneming. Een analyse van het rapport Maris* (Nijmegen, 1968).

Brink, G. van den, Scheffer, P., *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 2., Pluriformiteit, democratisering en tuchtrecht* (Unie van Studenten, Nijmegen 1977).

College van Bestuur, *Het principe, dat aan dit standpunt ten grondslag ligt*, Augustus 1975.
-, *Katholieke Universiteit Nijmegen, meer dan een naam. De identiteit in relatie tot de grondslag* (december 1984).

ITS, *Verslag van de studenten-enquête 1987*, (Nijmegen 1987).

ITS, *Verslag van de studenten-enquête 1988*, (Nijmegen 1988).

Jorissen, C., Scheffer, P., *Katholieke Universiteit: Schijnheiligheid Dl. 1.* (Unie van Studenten, Nijmegen 1975).

Polak, J.M. e.a., *Gewubd en gewogen: rapport van de Commissie voor de bestuurshervorming. Ervaringen met en een oordeel over de werking van de WUB 1970, met aanbevelingen voor de toekomstige inrichting van het universitaire bestuur* (1974).

Schillebeeckx, E.C.F.A., e.a.: *Katholieke Universiteit? Kritische reflectie over eigen karakter en functie van de Katholieke universiteit te Nijmegen*, (Paul Brand: Bussum 1971).

Statuten van de Stichting Katholieke Universiteit en reglementen van de Katholieke Universiteit, vastgesteld door het College van Curatoren bij besluit van 28 oktober 1972.

Periodieken

Nijmeegs Universiteitsblad

KUNieuws

Tegenspraak

Primaire literatuur

Historische context

Amberg, F.J., Post, M., *Van preek tot porno. De ontwikkeling van het Nijmeegs Universiteitsblad 1951-1968*, (Valkhof Pers: Nijmegen 2001).

Brabers, J.B.A.M., *Een zoet juk. Rectores magnifici van de Radboud Universiteit over hun rectoraat 1923-2014* (Valkhof Pers: Nijmegen 2014).

Buevink, G.L., e.a. (red.), *Tussen Gisteren & Morgen. Aspecten van bestuur en beleid van de Katholieke Universiteit Nijmegen*, (Uitgeverij Trioprint: Nijmegen 1991).

Hellema, D., 'De lange jaren zeventig', *Tijdschrift voor Geschiedenis*, Vol. 123, No. 1 (Maart 2010) 78-93.

Koster, F., *Studenten van proletariaat tot praatgroep: een verhaal over de Nijmeegse studentenbeweging tussen 1970 en 1976, vooral over de socialistiese studentenbond politikologie*, (Nijmegen 1979).

Schillebeeckx, E.C.F.A., e.a., *Democratisering en identiteit. Beschouwingen over de Katholieke Universiteit Nijmegen 1968-1983* (Katholiek Studiecentrum: Nijmegen 1983).

Schreuder, O., *Proeven van eigen cultuur. Vijfenzeventig jaar Katholieke Universiteit Nijmegen 1923-1998 Dl. II* (Valkhof Pers: Nijmegen 1998).

Probleemstelling

Hageman, J.M., 'Wel en wee van een nieuwe bestuursstructuur', in: *Democratisering en identiteit*, 58-84.

Harmelen, W.M. van, 'Kerkelijke betrokkenheid en deelname aan protestbewegingen', *Sociale Wetenschappen*, vol. 18 (1975) 263-281.

Janssen, J., Voestermans, P., *De Vergruisde Universiteit. Een cultuurpsychologisch onderzoek naar voorbije en actuele ontwikkelingen in de Nijmeegse studentenwereld* (Krips Repro: Meppel 1978).

- , *Studenten in beweging. Politiek, universiteit en student* (Katholiek Studiecentrum: Nijmegen 1984).
- Jong, E.P. de, Goossens, J.L.M., ‘Enkele opmerkingen over de rol van de Stichting Katholieke Universiteit’, in: *Tussen Gisteren & Morgen*, 30-37.
- Nuchelmans, J., ‘Waarheen met meer dan een naam?’ *Tussen Gisteren & Morgen*, 38-51.
- Scheffer, P., ‘Op het breukvlak van klassieke en moderne universiteit. Aantekeningen over de opkomst en ondergang van de Nijmeegse studentenoppositie, 1958-1978’, in: *Democratisering en identiteit*, 104-152.
- Tummers, P.M.J.E., ‘Het Nijmeegse universitaire bestuursmodel’, in: *Tussen Gisteren & Morgen*, 52-56.
- Maagdenberg, A.J.M. van den, ‘Mag het raam wat verder open?’, in: *Tussen Gisteren & Morgen*, 57-64.
- Melsen, A.G.M. van, ‘Heeft een katholieke universiteit nog zin?’ *Onze Alma Mater*, vol. 29 (1975) 216-224.
- , ‘De confessionele universiteit’, *Communio*, no. 1 (1978) 73-80.
- , ‘Over de identiteit van de Katholieke Universiteit’, in: *Democratisering en identiteit*, 24-39.
- Weiler, A.G., ‘De Katholieke Universiteit in een geprogrammeerde samenleving’, in: *Democratisering en identiteit*, 40-57.

Bijlage II – Verklaring van gebruikte afkortingen

ABVA	Algemene Bond van Ambtenaren
AKKU	Aktie Komitee Katholieke Universiteit
AVR	Algemeen Voorlopig Reglement
BUR-leden	Buitenuniversitaire Raadsleden
CVB	College van Bestuur
CVD	College van Decanen
KSC	Katholiek Studiecentrum
KU(N)	Katholieke Universiteit (Nijmegen)
MLS	Marxisties Leninistische Studentenbond
NUB	Nijmeegs Universiteitsblad
PSF	Progressieve Studentenfractie
SB	Stichtingsbestuur, het bestuur van de Stichting Katholieke Universiteit Nijmegen

UR	Universiteitsraad
USN	Unie van Studenten Nijmegen
WUB	Wet Universitaire Bestuurshervorming
W&N	Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen

Bijlage III –Tabellen

TABEL 1.1 Kerkbezoek van de Nijmeegse studenten, 1966, 1973, 1988 in procenten

	1966	1973	1988
Nooit	6	44	52
Minder dan eens per maand / Enkele keren per jaar	-	20	32
Minstens eenmaal per maand	-	36	16

TABEL 1.2 Confessionaliteit katholieke hoogleraren en lectoren per faculteit in drie perioden:

	1965-69	1975-79	1985-89
Theologie	97	97	87
Wijsbegeerte	100	100	86
Letteren	95	85	80
Rechten	100	79	78
Geografie	100	60	50
Sociale Wetenschappen	95	75	77
W&N	76	55	57
Geneeskunde	89	83	76

TABEL 1.3 Voorkeur politieke partijen onder Nijmeegse studenten en Nederlandse leeftijdsgenoten 1974-1976, in procenten

	Nijmeegse studenten		Ned. Bev. 18-30		Ned. Bev. >30	
	1974	1976	1974	1976	1974	1976

Links (CPN, PSP, SP)	21	21	3	6	1	1
Sociaal democraten (PvdA, PPR, D'66)	58	53	56	44	40	34
CDA (KVP, ARP, CHU)	11	18	19	25	39	42
Rechts (VVD + rest)	10	8	22	25	20	23
Geen voorkeur	5	24	31	29	18	20

TABEL 2.1 Overzicht van alle bezettingen tussen '70/'71 en '84/'85 in aantallen

	Bezettingen	Lokaal	Landelijk
'70/'71	0	0	0
'71/'72	3	3	0
'72/'73	3	3	0
'73/'74	10	10	0
'74/'75	1	1	0
'75/'76	3	3	0
'76/'77	7	7	0
'77/'78	2	2	0
'78/'79	2	2	0
'79/'80	1	0	1
'80/'81	2	0	2
'81/'82	0	0	0
'82/'83	1	0	1
'83/'84	0	0	0
'84/'85	1	0	1
Totaal	36	31	5